



F 55

üm. 2

s. 192

Tartu Ülikool

Finantsõigus. Loengukonspektid Tartu
Ülikooli üliõpilastele. Rataatorpaljundus.

1930. aastate II pool.

43l.

FINANTSÕIGUS.

Riik ja omavalitsused, kogukonnad peavad täitma mitmesuguseid ülesandeid, milleks nad vajavad varandusi, neid vallates ja valitsedes. Need varandused kokku moodustavad riigi hūvistu, mille valitsemises peab ettenähtud olema erisugune kord, nn. riigihūvistu õigus. Suurem osa oma tuludest riik hangib maksudest nn. maksundusõigus. Kui riik aga korporatiivse ühikuna evib rahalisi resursse, siis peab ta kogu oma majandit korrapäraselt majandama - eelarve õigus.

Seega finantsõigus käsitleb riigimajandi tulundust ja kulundust - koosnedes kolmest üldnimetatud osast. Üldiselt finantsõiguse käsitus toimub juriidiliselt, tema kuuludes haldusõiguse alla.

Kehtiv maksundusõigus. Peatükk I

I. Maksundusõiguse normistik: 1. maksundusõiguse mõiste. a. mõiste määrang.

Praegusel liberaalkapitalismi ajastul riigil on võimalus hankida materjalseid vahendeid mitmel viisil näit. tarvilikud vahendid oma enese hūvislust. Riik esineb maj. turul, kujutades endast suurimat eramajandust teiste kõrval, saavutades tulu oma hūvistust ja laenudest - kui see täiesti teostatav oleks, siis riik iseseisva majandusliku ühikuna tõrjuks välja väiksed eramaj. ühikud oma tugevuse ja kapitaliga, olles ühing, mis varustatud suure võimuga lūlitades eramajanduse välja. See on ohtlik, mille tõttu võideldakse, et riik ei teotseks samal alal, kus eramajandused, et ta hūvistu oleks minimaalne. Riik, kui võimuga varustatud korporatiivne ühik, selle kõrvaldamiseks kasutab oma võimu, osa oma varandusest riigi kasutada ilma vastutasu saamata. Sellisel maksundamis-teel saavutavadki praegused riigid omale tulu.

1935/36 a. eelarve andmeid vaadates näeme, et bruttoarvudes riigi korralised tulud koosnevad:

hūvistutulud	53,6	4/10
maxundustulud	44,0	7/10
segatulud	2,2	4/10
erakorralised tulud	0,2	4/10
	100,0	100%

Kui neist bruttotuludest kulud maha arvame, siis saame netto tulu, kusjuures siin maksundustulud moodustavad 65% ja hūvistutulud 35% - seega tulusid hangitakse maksude näol - see haru ongi maksundusõigus - mille kessemaks mõisteks on maksu mõiste.

b. mõiste analüüs. - Maksu all mõistame eraomandi tulu osade rahalise ekvivalendi omistamist riigi või kogukonnale tulude hankimise otstarbel ilma vastutasu eelduseta. - Siin võetakse avalik-õiguslikul alusel teatavad tuluosad eraomanikelt, mille saab siis korporatiivne ühik - need osad lähevad riigile tulu hankimise otstarbel ja vastutasu eelduseta; muud tuluosade ülekanded teisele, kui ei sine neid momente, ei kuulu maksu mõistete ega ka maksundusõiguse alla.

Erilise kategooriana esinevad lõivu ja tasumaksud, mis on sarnased maksudele, tähendades samuti eraisikliku varanduse ülekannet korporatiivsele ühikule. Lõivu all mõistetakse eraisikute tulundusosade varaliste vahendite omistamist korpor. ühikule põhjusel, et talle on tulnud kasuks korpor. ühiku asutiste tegevus. Seega siin esineb vastutasu moment, kuid õiguslik tõelisus lõivu vastutatuselisust ei tunnusta - ta on tunnustatud küll kohtumaksuna, siis kui kohtuotsus läheb kodaniku kasuks, absoluutselt võimatu on aga kohtu immaterjalseid varasid ühendada sarnase materjalsega, nagu on seda lõiv. Kohtulõiv on ikka ühesuurune, vaatamata nõude summa suurusele. - Siin tuleb küll esile eriline moment, mis toob esile maksu, siinjuures lõiv pole ainult tulu hankeks, vaid sellega nõjustatakse kodanikke, et need liiga ruttu ei hakkaks protsessima ja paneks liikuma kohtu raskepärase mehhanismi - seega eriline kohtupoliitiline samm. Teisel juhul kui isik tasub oma võla tempelmarkides, näit. palvekirja puhul, pole kunagi kindel, kas kodanik saavutab sellega midagi. Kohtulõiv tagatakse kodanikule, kui tal pole tulu sellest aktsioonist, seega kohustus püsib avalikõiguslikul, mitte eraõiguslikul kokkuleppe alusel - siin pole ka sunduslikku vastutasu eeldust, vaid maksu kujul lõiv seega sobib maksu alla, olles üks selle liigist, kusjuures maksukohustus tekib selle momentiga, et vastav isik astub käibivusse riikliku organiga.

Tasumaks on maks mille all mõistetakse rahalise summa ülekannet korporatiivsele ühikule, mida tehakse haldusaparatuuri kasutamisel, näit.: sadamaladude, hoiuruumide kasutamisel. - Ka siin tegu sisulise ja rahalise ülekandega, kuid esineb teatav vastutasu (posti ja üldse veondusasutused). Seega tasumaksud ei mahu maksunduse alla, vaid maksundusõigus tegeleb ainult maksudega, mis ei eelda vastutasu, vaid on tulu hankimise otstarbel.

2. Maksundusõiguse konstitutsiooniline normistik:

a. seaduslikkuse põhimõte.

aa. maksuseaduse mõiste. - Seega vaatleme põhiseaduslikke normistikke, mis on aluseks tervele maksundusõigusele.

Tehakse vahet seaduspärasuse ja seaduslikkuse vahel. Esimene nõue avaldub määruste ja korralduste kokkukõlastamises seaduse sätetega, kusjuures üksikakt ei tohi kunagi olla vastolus seadusega. Seaduslikkuse p.m.aga nõuab, et teatavad õiguslikud küsimused käsitletaks üksnes seadustega, mitte muude aktidega - seega erinev esimesest põhimõttest - siin pole võimalik teisi akte küsimuste lahendamiseks rakendada s.o. mitte määrustega. P.S. ei luba neid küsimusi käsitleda muudes kui ainult seadusis.

Maksundusõiguses kehtib kõigepealt seaduslikkuse põhimõte, milline järgneb otseselt P.S. § 83. - : ainult seadustega võib määrata maksusid - ühtki maksu ei või nõuda kodanikult ilma otsese seaduseta. Seadused mis käsitlevad maksundust nim. maksuseadusiks, milline on selline liik seadusi, mille ülesandeks on korraldada maksundustulude hankimist - seega maksuküsimused. Maksuseaduse sisu on sõltuv ainult maksu mõistest. Õiguslikus praksises, eriti seadusandluses, on maksuseadused mõistetud ka teisiti - see küsimus kerkis üles siis kui harutati, missuguse seaduse alla kuulub meie võõrandet maade tasumaksmise seadus. - Siin räägitakse maksudest, mida riik maksab teatavale kodanikihile - järelduvalt pole see mingi maks, kuna selleks loetakse vaid kodanikult riigile makstud maks tulude hankimise otstarbel. Tähtis on sõna sisu mitte sõna ise, kuna teoreetiline mõiste ei peitu alati selle sõna taga, mida tarvitatakse. - Lahkudes selle p.m. aluselt, pole meil üldse võimalik vahet teha maksuseaduste ja muude seaduste vahel - kuid seda tuleb teha.

bb. maksuseaduse sisu. - Vastavad riigiasutised peavad käsitlenema kõiki küsimusi, mis ühenduses maksustusega - kuna esiteks peab alati märgitud olema, kes peavad maksma. Neid maksundusõiguse normi adressaate nim. maksukohuslasteks. Õigustusedressaat on isik, kes on õigustatud maksu saama, st. kas riik või kogukond. Peab olema maksukohuslase asendajad s.o. vastutajad, sel juhul kui maksukohuslane ei täida nõudeid. Erilised tingimused leiavad aset siis kui maksukohuslane on vabastatud maksust - kusjuures seadus peab neid märgeldama s.o. personaalsed vabastused; võimalik on ka, et teatavad tuluallikad ei kuulu maksu alla - materiaalsed vabastused. Seadus peab ka märkima, kuidas maksustamine läbi viiakse, peab ka käsitlenema maksuolmastikke, mille all mõistetakse seaduses üldsõnaliselt määritletud olus-
tiku, tingimusi, milliste konkreetne esiletulek tekitab kodaniku maksusunduse. Et. käitise avamine. Maksuolmastik määrab, mida tuleb võtta maksustusaluseks, milleks on teatav tuluallikas, vaba kapital, vara, j.t. s.o. see, mille järgi maks määratakse näit. bruttokaal, esemete arv jne. Maksualust ei pruugi märkida, kui seadus määrab üldsumma, kuna nende mittemärkimisel on maksualus tähtis. Maksualust on võimalik jagada maksustusühikuks. Näit. suuremast kapitalist I 1000 kr. kuulub sellise maksu alla, II 1000.- teistsuguse jne. kusjuures maksusumma saadakse, et igale ühikule määratakse maksumäär. Need küsimused peavad leiduma maksuseadusis, mis peab sisaldama ka, kuidas kodanik võib leida kaitset ebaseadusliku maksunduse vastu; näha ette maksuorganid. - S.o. materiaalsed maksundusõiguse normid sisaldavad endas maksu sisu; formaalse õiguse kaitse ja aparatuuri sisaldavad endas formaalse maksundusõig. normid.

Maksuolmastik - faktid, mille tekkides algavad maksukohustused, need määritletakse vastavais seadusis - toimingu toimetamise fakt. Seega igasugused asjaolud, millega seostuvad kohustused, maksud, on olmastik.

Maksustusalus - liik, kaal - mõningail juhtumel seda pole üldse; ta jaotatakse ühikuisse - maksuühikud, mille iga jaoks erimäär - millest kokku moodustub maksusumma.

Progressioon - tähtis kogukondlikkute maksude alal; nähes ette ülem ja alampiiri, maksualus jagatakse ühikuisse ja iga järgmise ühiku pealt võetakse suuremat maksu.

I 1000 = 2% II 1000 = 3% III 1000 = 4% j.n.e.

Degressioon - aluseks on terve maksustusalus; kui on varaväärtus suurem, siis ka maks suurem - seega arvutusluseks on terve maksualus.

800.- 5% 600.- = 4% 400.- = 3% 200.- = 2%.

Proportsionaalne - kui ei tehta vahet maksustus aluse suuruse vahel, seega ühtlaselt maksustades, vaatamata vara suurusele; siin aitab ülemmäär kindlakstegemisest.

Juhan Vaabel: Eesti riigi maksundusõiguse põhiprobleeme. Riigi maksundusõiguse normistiku ehitus ja rakendus. Tartu 1934.

Selles raamatus on maksumõiste erinev koos selle seletusega, kuna seal on maksu jaoks 3 tunnust, meil aga 2 l. avalik õiguslik kohustus,

2. tuludehankimise sihil,

ja kuna iga toiming peab olema õigus ja seaduspärane, siis 3-as nõue tühistub, sest iga maks peab olema seadusega kooskõlas.

Kui kodanik ei esita valet ebaseaduspärasuse kohta, siis läheb maks automaatselt jõusse ja tuleb maksta. Teine erinevus: maksu all mõistetakse konkreetset ülekannet. Fenotüüp nähtus - haarab erinevaid üksiknähteid genotüüp "

Kliiman: Administratiivakti teooria.

Maksuseaduste normistik - annab sätteid maksundus õiguseks, millised võivad olla: materjaalsed ja formaalsed: I alal: õigusriigi printsiip
II " õigus + kohturiigi printsiip

Maksuseaduste normistik peab olema kokkukõlastatud P.S. nõudega, kusjuures sätteid mis vastulus P.S., tulevad tunnustada tühiseiks. Õigusriigi printsiip leidub meil P.S. § 3 - millest järgneb, et seadused ja määrused peavad olema kokkukõlastatud P.S.-ga.

P.S. - dekreet - määrus - üksikaktid.
seadus

Kohturiigi printsiibi kohaselt igat avalik-õiguslikult toimunud vaidlust peab võimalik olema viia kohtu alla, seega m/P.S. esineb kohtukaitse nõue, milline aga ei kõrvalda või keela luua sarnaseid asutusi halduse enese sees, kust aga peab võimalik olema edasi kaebamine. Maksuseaduste normistik sisaldub õig. allikail, millised on üldaktid, korraldades kodaniku üldkohuseid. Põhiallikad - täiendallikad, määrused, instruksioonid.

A. Põhiallikad:

aa. maksundusõiguslik lex generalis. Maksunduskorraldus seadus 1932

1.1. - Põhiallikad annavad normistikke, milliseid vajab maksundusõiguslik süsteem. Üldseadus lahendab üldküsimused, kuna eriseadused erinevaid üksikküsimusi, kusjuures abiks üldseadus. Vastavalt tekkimisel mõlemate vahel kehtivad ikka eriseadused, kuna tühikute täitjad on üldsätted, mis kooskõlas P.S.-ga. Lex generalis käsitleb peamiselt formaalseid maks. õig. küsimusi seoses formaalsete sätetega; üldiselt siin on normistikud vähe süstematiseeritud, nimelt kasuistlikud ja halva sõnastusega. Üldnormid on seaduse lõpul, sisaldades ka kõrvalisi küsimusi, lahendades maksuaparatuuri; peamine rõhk on aga menetlus korral, milliseil aluseil kodanikud on kohustatud maksmiseks. Maksumenetlus on paratamatu, olles ühtlane kõigil maksundusaladel. Sellise puhthaldusliku akti kõrval peab olema rõhk ka õiguskaitsel, need küsimused lahendati algul erinevalt. Selle seaduse lünkade kõrvaldamiseks on teised alused - eriseadused, mis muudavad selle seaduse. Sead. moondamised:

R.T.1932, 91. 698 asendab eelmises seaduses §§ 8, 20, 21, 23

R.T.1934, 55, 477 " " " " 120, 140

R.T.1936, 27, 171 1936, 92, 726. §§ (täiesti tarvitatavad) 4, 10, 12, 13, 18, 19, 32, 33, 37, 57, 58, 67, 72, 81, 98, 102, 117, 119, 131, 132, 134, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 147.

Osaliselt moondatud: § 17, 90, 97, 121, 122, 123, 162 lisandub juure prim. §.

Lisaks lex generalisele ja neile moondamisile tuleb abiks võtta:

bb. erimaksuseadused

Tolliseadus RT. 1936 . 74.605

Tempelmaksu s. RT. 1928 . 45.262

" 1932 . 1. 2

" 1932 - 88.676

" 1935 . 43.433

" 1935 . 109.898

Tulumaksu s. " 1920 63/64 I.184.

Vene sead. kogu I köide 1914 a. väljaanne. Trahterimaksu s. RT.1935.109. 906

Aktsiisi maksuseadus RT.1935. 7.54 Pärandi ja kingim.s.1935.103.861

Kinnisvara m.sead. 1932. 91. 702; 1933.53.420

Sadamam. seadus 1931.18.106. § 8 moondus 1934. 69. 590.

Üldse erimaksuseadusi on 50 ümber, eelpooltoodud on tähtsaimad.

B. täiend- ja kaudsed allikad:

1. need allikad, millised annavad erilaadseid norme sisaldudes muu nimelisis seadusis või käsitledes teatavaid menetlustoiminguid erinevalt, luues erandolukorra.

2. tarvis abiks võtta, et nendega täpsemalt fikseerida maks.sead.mõisteid. Selliste täiendalade ja allikate näol esinevad mitmed erimaksu (allikad) seadused, näit. kohtumaksu, piiritusmonopoli, tuletiku müügi, alkoholi müügi seadused j.t.

On olemas ka seadusi, mis pole maksundus-nime all, kuid sisaldavad maksundusprobleeme M/ P.S.ei tohi küll sarnast nähet ette tulla.

Täiendallikad - administratiiv sissenõude seadus RT.1932.2.15 - kui kodanik pole maksu täitnud, siis nõutakse see sundkorras sisse.

Maksumenetlusega seoses R.T. 1936.4.25

Administr. kohtukorra dekreet R.T. 1919 . 10.I.23

" moondus 1929 . 16.110

1932 17.127

1934 . 5.36

Valitsemise korraldusseadus.

(Vaata lhk. 19).

Kokkuvõtteks: maksuseadus peab käsitlema kõiki maksustusega seoses olevaid norme.

Kogukondlike maksude all mõistame neid makse, mida võtavad kõik territoriaalsel printsiibil teotsevad ühikud, s.o. vallad, alevid, linnad - kusjuures omahaldus-ühikutena ei tule siin arvesse personaalsed ühikud, kutseesindused jne. P.S. nõuab, et kogukondlike maksude jaoks peavad olema kindlad piirid ja viis, millises ulatuses võib kogukond maksu määrata - muudel aladel vabadus, kogukonnad peavad aga ikka evima õigust maksustada kodanikke; seda õigust võib küll piirata, kuid ikka on olemas minimaalne maks. Pole mõeldav, et riik kogub makse kodanikelt ja jagab omakorda neid summe kogukonnale. Vastava maksuseadusega võidakse määrata maksu maksimaalpiir, kuid võidakse ette näha ka nn. amplituudmäär - kogukonna maksuseaduses on ettenähtud, minimaal ja maksimaal määrad - seega kogukond võib makse võtta vaid selles amplituudis.

Progresiivne maks - kus suurem vara jagatakse maksustusühikuisse ja iga järgnev ühik maksustatakse kõrgemalt eelmisist ühikuist.

Regressiivne maksustus on selline, kus suurema väärtuse jaoks on kõrgem maksuprotsent. Kogu varandus võetakse ühe ühikuna ja see klassifitseeritakse oma suuruse järgi. Näit. 8000.- kr. maks on 8% 6000 kr. pealt 6% jne. Kuni 1932 a. valitses seadusandlises praksises sama vaade, mis eelpool, kuid poliitilisil kaalutlusil võeti see revideerimisele ja anti 1932 a. "Riigi eelarve tasakaalustamisseadus" - eramajanduse elustamiseks - andes valitsusele õiguse maksustust korraldada ka ilma seaduseta. See seadus ei määra maksusummasid, selline õigus on vaid haldusasutusel. Nii toimus vaate vahetus ka kogukondlike maksude alal, mida pole tarvis fikseerida, määraates ainult maksimaalpiir - ja nii võetigi kõige kõrgemaid makse. Tolleaegsed juristid suhtusid asjasse kasuistlikult ja otsiti P.S. ainult neid §§, mida saadi tõlgendada vastavalt omi püüdeile. Jäeti kõrvale § 83, mis otseselt keelab makse määrata teisiti kui ainult seadusega, võttes aluseks § 77, mida saadi tõlgendada valesti. Üldiselt riigimaksu seaduste sisustamisel tuleb lähtuda vastavaist §§-st, ühtegi maksu ei tohi peale väljaspool seadust panna - seega konkreetseid summad. Kogukonnal peab olema teatav vabadus kohalikes huvides. Pole õige P.S. kohaselt jätta maksusumma täielik fikseering haldus asutuste kätte. Seega § 72 on kasutatud halvasti ja muu P.S. vastolus.

b. Maksuseaduste antiplebistsitaarsus.

aa. maksuseadused ja muud seadused. - Maksuseadused moodustavad erilise kategooria teiste seaduste sees, kuna kõiki muid seadusi kui üldakte võidakse panna rahvahäälletusele ja -algatusele, kuid maksuseadusi mitte; seega ei või tulla otsustusele aktiivkodanike poolt (§ 34).

bb. maksuseadused ja veto. - Kõigi seaduste kohta, väljaarvatud rahva otsustatud seadused, on R.V. eriline vetoõigus - jätta seadusi avaldamata R.T-s, kui leiab, et seadus on P.S. vastane j.n.c. Tavalise seaduse juures ühe kindne veto - suspensiivne veto, mille sihiks tõkestada seaduse maksamahakkamist. Teisiti on lugu aga maksuseadustega. § 53: - R.V. võib saata neid seadusi R.K-le otsustamiseks ühes parandustega uues koosseisus, ja seda teha nii kaua, kuni R.K. maksuseaduse vastu võtab R.V. poolt soovitud kujul - see on frekventatiivne veto. Tavaliste seaduste juures R.V. peab oma veto akti põhjendama - tooma ette põhjendusi, kuid maksuseaduste puhul peavad esinema ka parandused, kusjuures ta ei saa eelnõud olematuks teha, vaid ainult muuta konkreetsete paranduste abil. Veto pealepanekuks on R.V.-l 30. päevane tähtaeg, selle aja möödudes vetoõigus kustub ja seadust peab üllitama. Veto akt esitatakse V.V. kaudu R.K-le.

cc. Maksuseadused ja dekreedid. - P.S. § 83: - ühtki avalikku maksu ei saa panna kodanikele muidu kui vaid seaduse alusel, seega mõeldav, et ainult seadused võivad maksuseadusi panna, mitte dekreedid. Nii ongi seda § selotatud, kuid selle juures teeme vea, sisustame teatavat normi ühekülgselt, jättes kõrvale muud P.S. normid, kuna üldiselt kõik normid peavad olema seotud süstemaatilisel, sest ühe normi sisustamisest sõltub taise sisu. P.S. § 62 järele R.V. evib õiguse vajaduse korral kuulutada seaduseelnõu välja dekreedina, millised omavad sama jõu, mis seadus. Nimelt riiklikul hädajuhtudel võib seaduseelnõusid dekreediga üllitada, näit. kui parlament pole koos või muil põhjusil ei saa teotseda küllalt kiirelt, nn. hädakorra dekreet, kusjuures hädajuhtu määratlus oleneb vaid R.V. suvalisest äranägemisest, nii et ta tegelikult alati võib kasutada dekreedioigust. P.S. normistikus pole mingeid kitsendusi dekreetide suhtes; on olemas väheseid takstiivselt loendatud kitsendusi, criti seal, kus puudutakse teiste organite moodustamist - rahvahäälletuse, algatuse jne. alal. Seaduste andmine R.V. poolt on täiesti P.S. vastane, ta võib anda dekreete, mitte alalisi seadusi, seega ka maksuseaduste asemel võivad ajutiselt kehtida dekreedid. Üldiselt seaduseelnõu omab samu akte, mis seaduski, vahe on vaid selles, et pole R.K. poolt vastuvõetud - seega protseduuri vahe - järjelikult ka dekreedid võivad käsitleda makse.

Avalik algatus - eelnõu esitajal on õigus nõuda, et vastav algatus läheks arutusele.

Eraalgatuse korral eelnõu esitajal see õigus puudub, ta võib esitada küll akti, kuid arutamist ei pruugi olla.

Dekreetid kehtivad kuni nende muutmiseni R.V. või R.K. poolt. Kui dekreet on ilmunud ja samal ajal antakse seadus, siis kollisiooni puhul kehtib alati R.K. seadus, kuna hilisem muudab eelneva. Kui R.K. eelnõu, mis enne maksis dekreedina tühistab, siis see on üksikakt, ta pole seadus vaid korraldis n.ö. otsus, mis ei allu vetoale. Sama võib teha R.V. oma dekreetotsuse kaudu s.o. tühistab eelmise dekreeidi. Otsus ei allu vetoale kuid kui R.K. võtab esitatud eelnõu seadusena vastu, siis vetoõigus tekitab jälle.

ad. Maksuseaduste kehtivus. - Maksuseadused, niisamuti kui muudki seadused, loetakse kehtivaks, kui nad on üllitud R.T.-jas ja seaduses ettenähtud tähtaeg ehk 10 päeva on mööda. M.-seadus võib evida tagasiulatavat mõju, olenevalt seadusandja tahtest, nagu m. sjuures, kuid ükski seadus ei või puudutada omandatud õigusi, millised kodanikele varem kinnitatud. Näiteks, ametnik on õigustatud palka saada tehtud töö eest - seda õigust ei saa keegi talt võtta - kui ta tahab aga palka avansina ette, siis selle palumiseks on tal küll õigus, kuid seda võidakse ka mitte anda - tal selleks omandatud õigus puudub. Seega kui antakse uus seadus, mis muudab eelneva, siis võib uuel seadusel tagasiulatavat mõju olla ainult vana seaduse formaalsete normide kohta, kuna materjaalsete normide kui omandatud õiguse kohta uuel seadusel tagasiulatavat mõju pole.

Maksuseadused kehtivad kõigi oma nii ka välismaalaste kohta - siia kuuluvad veel välismaal elavad Eesti kodanikud, vaatamata sellele kas nad omavad Eestis mingit vara või mitte. See on personaalne pidepunkt, mille kõrval territoriaalne jääb kõrvale.

1. Ühtluse ja üldsuse põhimõte. - P.S.-st nähtub, et maksundusõigus peab korraldet olema ühtlaselt ja üldiselt, pole privileege; vaheks on siin vaid majanduslik seisukoht. Üldnese p.m. kohaselt majand. kulutusi peavad kõik kodanikud kandma riigi heaks - siinjuures kodanikud on aval.-õiguslikult üheväärsed, erandeid ei esine.

Erinevates tingimuses kodanikke peab kategoriseerima ja määrama erimaksu-määrad, siinjuures eriliseks tingimuseks ei saa nimetada usulisi, soolisi, sündivus jne. erinevusi.

Eesti riigi maksundusõigus ja rakendus. - Selle vaatlemiseks on meile materjale ja töö tuleb siin teha ise.

Aluseks Juhan Vaabeli teos, mis on rajatud normatiivsele baasile, lahku-minekuid pole ja vastavad peatükid tulevad siia ülekanada, peamiselt terve raamat, kusjuures teos on 200 lhk. Aluseks 3 esimest peatükki - töö kergendamiseks on olemas kompendiumid, käsitledes nende peatükkide sisu, saada-val õig. tead. sem. ja sealt võiks ennakorda konspektid roodustada. Vaabeli: Põhiprobleeme.

Peatükk II.

Maksundusõiguse normistiku ehitus.

1. formaalsed ja materjaalsed normid ja nende asend. § 3-4.
2. Funktsionaalsete ja normide asend. § 6.
3. Viiteliste võõrnormide asend. § 7.

Peatükk III.

Maksundusõiguse normistiku rakendus.

1. maksundusõiguslikud haldusaktid § 8 - 9
2. maksundusõig. haldusaktide sooritus § 10
3. " " kehte ja õigusjõud § 11.

Peatükk IV.

Maksude süsteem

1. Maksusüsteemi alus:

a. teoreetilisi printsiipe.

Maksusüsteemi mõistetakse kahes mõttes; seal mõistetakse kõigi riigis kehtivate erimaksude kogumit - seega konglomeraatne kogum, kuna süsteemis nähtub maksude tulunduspoliitiline osatähtsus. Maksusüst.- teatav normistik, mis rajatud üldisele teoreetilisele printsiibile, mis moodustavad maksusüsteemi aluse.

Elastsuse põhimõte - maksusüsteem peab korraldet olema nii, et ta oleks paenduv igasugusele maj. olukorrale, seega ei tohi liigselt aga reageerida igasugusele maj. muudatusile, mis toimuvad maj. elus. Maksundus peab olema paindub, et maks ei langeks ega tõuseks liiga järsku; see nõue on maj. teoreetilist laadi.

Õigusemõttes teiseks on täpsuse põhimõte, mis tahab, et normid oleks sellisel kujul, et neid võimalik oleks määritleda selgelt, võib esineda, et maksuolmastik on ebakonkreetne, mitte võimalik määritleda alust ja sisu, s.o. maksu evasioon; ning sel juhul kui maksu sead. ei fikseeri maksualust ja olmastikke, evasioon võimaldab maksustajal ja maksukohuslasel mitte täita

omi kohustusi, kuna puudub selgus - seega kuritahtlik kõrvalekalle maksuseadusis.

Samuti pole määritletud alus ja olmastik, kui maksuseadused lasevad esineda maksupõike, millisel juhul alus on küll määritletud, kuid esinevad muud juhtumid, mis lasevad mööda hiilida kohuste täitmisest; selle kõrvaldamiseks peavad kõik tühikud olema täidetud nn. kõrvalolmastike kaudu, mis haaravad sarnaseid tuluallikaid, millised sarnased teistele, näit. bensiin maksustet ja sellega koos ka segud.

Maksustiilis peab rakendatud olema tabavuse printsiip; et normid tabaksid seda isikut, keda tahetakse näha kohuslasena. Maksudestikataar - teatav isik, kes esineb nominaalse maksukohuslasena, võimalik aga, et ta pole seda tegelikult ja ta eest maksab teine, seadustel on võim nende nähtuste kaotamisele. Nagu nägime, maksukoostaja peab tabama neid, keda ta tahab maksustada, siin on tarviline otsetabavus - direktne intsident. Kui on tegu juhuga, kus tõeline maksukohuslane on teine, kui see, keda maksustatakse seaduses, siis esineb maksu transleerumine s.o. kaudne tabavus, mis tuleb nähtavale siirdumises ette või tahapoole; näit. progressiivne tabavus - kui tootmiskäigus käitis transleerib maksud tahapoole. Kõneldakse, ka regressiivsest tabavusest, ka sise- ja külgtabavusest, mil juhul see läheb isikuile, kes asub käitise sees, näit. töövõtjaskond s.o. üld- või sisetransleerung.

Tabavuse printsiibi läbiviimiseks tuleb läbi viia see tabavus, mida tahetakse näha.

Maksusüsteem peab rajatud olema ka lihtsuse põhimõttele; et neid mõistab igaüks oma loomuliku mõistusega; üldnormid peavad andma üldmõiste jne; vastav süsteem peab korraldet olema nii, et laekumine oleks kerge.

Üldsuse p.m. - maksusüsteem peab olema moodustatud nii, et kõik kodanike kihid, kes asuvad ühesugusis maj. olukorras, maksustatakse ühevõrdselt.

Ühtluse p.m. - et kodanikke maksustatakse võrdselt, s.o. mõeldav siis, kui esineb üks ja sama maksu alus - kui see nõue puudub, siis mõlemad põhimõtted on puudulikud. Ühtlane alus oleks kaasajal võimalik vaid nettotulu alusel, ilma selleta ei tule nähtavale ühtlus ja üldsus, millised põhimõtted on dogmaatiliselt kehtivad meie õiguses, esinedes ka m/ P.S.-s, kus on ka kodanike egaalsuse p.m. P.S. üldsuse printsiip väljendub selles, et ei või olla õigusi olenevalt nimest, seisusest, soost ja usust; sellised olmastikud on keelatud, mitte tulles arvesse erinevustena.

b. poliitilised põhimõtted.

Maksu süsteem olemas on siis, kui ta vastab eelmisile p.m.-ile, kuid maksu-süsteemi kaudu taotletakse ka muid maj. pol. sihte.

Finants-poliitika printsiibi rakendusel ta muu vahendina esineda ei tohiks, kuid peale selle võivad olla sots. ja maj. pol. sihid - tulles arvesse sots. ja maj. vahendina. Sots. pol. põhimõtte - maksuseaduste abil jagustatakse varandusi ümber, siis kui tahetakse võrdselt omistada sotsiaalkihitidele varandust; selle p.m. juures tarvitatakse peamiselt progressiivset maksusüsteemi. Ümberjaotus seisab aga selles, et olemas-olevad varad võetakse muilt kihitelt ja antakse teisele - seega esineb teatav eelistus, mille abil võidakse luua uusi maj. kihistusi. Riik soodustab ainult teatavat kihti, seega sots. pol. on maksusüsteemis rahvamajandusliku varanduse ümberjaotaja.

Maj. poliit. taotlused sooritatakse seega maksusüsteemi kaudu, soodustatakse teatavaid kutsealasid, siseturge; seega proteksioonism käitis, mõjudes ühele maj. kihile hävitavalt, teisele elustavalt.

Maksustus: Peatükk V

a. maksustusorganid

b. maksundusinspekt. raadid.

Maksude valitsuse direktori juhtimisel ja järelvalvel korraldatakse kodanike maksustust maksuinspektorid ja maksukomisjonid. Esimesed esinevad kas maksu või tolli inspektoraatidena/võib olla ka segatüüp. Maksuinspektoraatide ülesandeks on maksu ja erimaksu seaduste järelvalve, tulu, äri, kinnistus, aktsiisi, pärandi, kingi - j.m. aladel. Neid on Eestis 8 asutist, selle nime all on küll 7, kuid maksuinspektoraat Viljandi alal, Põltsamaal on ka iseseisev. Tolliinspektoraatide ülesandeks on valvata tolli-nõuete täitmise üle, maksustada neid tollimaksudega ja pluss veel munde maksudega, mis võetakse üle piiri tulekuga seostuvalt. Neid on 5 asutust.

Isikuid kes juhivad meil neid asutusi tegutsevad bürooprintsiibil; nominaalselt kõigi aktide autoriks on seega inspektor, kes esineb ka seaduspärasuse kontrollina ja on vastutav oma piirkonnas sündivate aktide eest. Maj. min. nõusolekul inspektor eraldab teatavad küsimused enda pädevusest, mille täidavad siis alluvad ametnikud. Reaalprintsiip - eraldatakse teatavad maksuliigid, siin on alluvail ametnikel sama tegutsemisõigus, mis inspektorilgi. Territoriaalne printsiip - eripiirkonnalisel osal teotseb ametnik iseseisvalt. Segaprintsiip - teatavad territoriaalsed osad ja

erinevad maksuküsimused.

Peale nende instantside on veel:

e. maksunduskomisjonid,

millised vastandina eelpoolmainituile esinevad kollegiaalsete asutustena s.o. nad võivad teotseda vaid siis, kui asjade arutamisest võtavad osa 3 isikut, kuna vähema koosseisuga asju otsustades ei kehti need aktid; rohkem liikmeid võib küll olla - siin tegutsevad isikud omavad võrdseid õigusi otsustamises; siinjuures avaldavad maksunduskomisjonid ka teatavat kallet bürooprintsiibile, esimehele omistatakse 2 häält; kui hääled poolituvad pro ja kontra, ta omab ka rohkem õigusi teiste liikmete suhtes, võides kasutada veto, mille tehes ühenduses selle aktiga läheb see kõrgema instantsi kätte, seega alginstants ei teotse enam. Veto õigust võib esimees kasutada 7. päeva jooksul vastava akti koostamisest alates. Neis kahes erinevuses esinebki bürooprintsiip. Kolleegiumi liikmed määratakse aastaks väljaarv esimees - kes valitakse ülemate asutuste poolt ja isikuid, kes selleks sobivad Andes töötuse salajaspidamise kohta, nad peavad teotsema oma sisetunde alusel ja seaduste alusel - Esineberapooletuse põhimõtte, ja eksimuse puhul Maj. min.^{on} õigus tagandada kolleegiumi liikmed, määrates uue tähtaja liikmete esitamiseks, kui seda ei tehta, siis määrab neid Maj. min. ise.

Maksunduskomisjonid: 1) äri - komisjonid.
2) tulumaksu - komisjonid.

piirkonda

Ärimaksukomisjone luuakse igasse maksuinspektori tegevusesse üks, kusjuures Maj. min. võib seda arvu suurendada. Esimeheks on kohalik maksuinspektor või tolliinsp. ehk ka Maks. Val. direktori poolt selleks määratud eriametnik. Tavaliselt aga maksuinspektor, erandjuhtumel abiinspektor, selle puudumisel M.V.D. poolt määrat. ametnik. Ärimaksu komisjonis peavad olema peale esimehe veel 2 kaasistujat, kuna neid ja nende asendajaid määrab Kaub. Tööstuskoda; tingimuseks: 1) üle 25 a. vanad, 2) karistamatus maksundusalal, 3) peavad elanud olema vähemalt 2 aastat vastava maksuinspektori piirkonnas, 4) töötanud 3 a. Kaub. tööst. alal, 5) võivad olla valimisõiguslikud 1924 a. Kaub. tööst.-koja seaduse põhjal ja 1925 a. k.t.m. seaduse p., 6) peavad maksma makse äritulude alusel, 7) vekslid peavad olema korras, mitte protestitud.

Tulumaksu komisjonid,

on samalaadsed, asutatud samuti igasse Maksuinsp. piirkonda, teotsevad maksundusega tulumaksu alal, võides olla loodud linna ja maa jaoks eraldi, kuid ka üldiselt n.ö. segatulumaksukomisjon.

Maatulumaksukomisjoni - isikkonna esimeheks on maksuinspektor või teised eelpoolnimetat. Liikmeteks on 3 kaasistujat, kusjuures ühe neist määrab Kaub. tööst. koda vastavalt eelmisile tingimusele; peavad olema maksukohuslased tulumaksu alal, kuna üldse kõigile kaasistujatele määrab K. T. koda. Teise kaasistuja määrab Põllutöökoda vastavalt eelm. tingimusele + valimisõiguslikkus Põllut. Koja valimistel ja peab olema maksukohuslane põllumaj. tulude alal. Kolmanda määrab Maavalitsus, peavad olema valimisõiguslikud, Riigikogu valimisel ja maksukohuslased palga või vabaelukutseist saadavast tuludest.

Linnatulumaksukomisjon - esimees + 3 kaasistujat. 1 valib Kaub. Tööst. koda eelmisel tingimusil, kuna 2 ülejäänut määrab linnavolikogu, endisel tingimusil, olles valimisõiguslikud Riigikogu valimisel ja maksukohuslased palga või vabaeluk. saadavate tulude alusel.

Segakomisjonid - esimees + 3 kaasistujat

1. valib Kaub. tööst. koda - eelpoolnim. tingimusil
2. " Põllutöökoda " "
3. " Linnavolikogu " "

Peale nende asutiste on veel eriametnikud ja asutused, mida võidakse rakendada Maj. min. kokkuleppel teiste min-ga; Maks. Val. direktor saadab välja ametnikke, kes teostavad kohal samu akte, mis direktor ise, seistes temale otseses alluvuses, asendades vaid kohalisi organeid.

2. Maksustusmenetlus:

a. selgitusmenetlus (ammendus - menetlus - prof. Vaabel) ehk eⁿ menetlus, mille ülesandeks hankida kodanike maksustuseks tarvilikke andmeid.

Selles osas figureerivad maksuinspektoriid või kohalikud eesistujad ja andmete hankimiseks tuleb organeil toimida akte, millised seotud maksukohuslase tuvastamisega (kindlaksmääranguga) ja ka maksuallikate tuvastamisega - mille ülesandeks määrata tulu suurust. Selleks otstarbeks on vastavad organid õigustet andma teateid maksukohuslaste üle, kusjuures andmeid võivad anda eraisikud kui ka asutused; võidakse pöörduda ka arvatava maksukohuslase poole. Krediitasutused on kohustatud andma teateid, kui see on ettenähtud erimaksuseadustes, selle puudumisel kred. asutustest saab andmeid ainult Maj. min. loal. Perioodiliste maksude alal teadete hankimine sünnib Maj. min. määruse kohaselt kuulutuse näol R.T. vähemalt kuu aega enne maksutäht-

aja saabumist.

Maksuinspektorid on kohustatud ka neid andmeid nõudma, mida soovivad maksukohuslased. Kõik maksuorganid on kohustatud nii Riigi kui ka maksukohuslase huvisid võrdselt silmaspidama; expressis verbis normis on see selge sõnaliselt väljendatud. Teadete andmise kohustusest on vabad isikud, kes on maksukohuslase avanevad või külgsugulased kuni 4. astmeni, ning hõimlased 2. astmeni, ka maksukohuslase teenijad, eestkostmise all olevad isikud ja vabakutselistel aladel tegutsevad isikud - advokaat, arst, vaimulik j.t. - kuna neile pihitakse ka asju mis ei kuulu publiku teadmiseks, olles ametisaladus.

Üldiselt on kõik teised isikud kohustatud andma teateid kahe nädala jooksul.

Kirjalikust teadaandest võib maksuinspektor, kuid suusõnaline informatsioon protokollitakse alati. Vastava isiku tuvastamistja tuluallika suuruse selgitamisel asutakse maksukorralduse moodustamisele, seega järgneb

3. korraldusmenetlus,

mille juures asuvad tegevusesse eelpoolnim. organid, kes peavad määrama aluse, maksumäärad ja üldsumma. Maksustuskorraldus on normatiivne akt - nn. maksuotsus; viimane nimetus pole õige, kuna otsusega seostub kohtulik akt. Tähtsusmenetluses asja harutusest võtavad osa ka maksukohuslased ise, kaitstes omi õigusi vabalt, see on rajatud uurimuse printsiibile, mille järele maksuasutused ise kohustatud andmeid saama ja otsima, ilma äraootamata maksukohuslase vastust ja arvamist. Uurimuspõhimõtte kohaselt vastavad asutused võivad sirvida asutuste arveraamatuid ja arveid, võides nõuda isegi raamatute esitamist Maksuvalitsusesse. Raamatute väljavõtted võtab maksuinspektor kaasa, seega toimides paiklikke ülevaatusi, mille juures koostatakse protokoll, kus märgitakse isikud, kes sellest osavõtnud ja vaatlusalused ise, koht, aeg, tunnistajate seletused ja märkmed. Vastavad asutused võivad küsitleda ka ümbruskondseid isikuid, mis puhul samuti koostatakse protokoll.

Asutised on õigustatud kutsuma asjatoimetuse juurde III-daid isikuid ja samuti maksukohuslast ise seletusandmiseks, ja õigustatud pärima ka oskurite arvamust. Kui pole otseseid andmeid tulu ja selle suuruse kohta, rajab vast. organ sellele oma suvalise arvamuse. Võib juhtuda, et on teada küll maksukohuslane ja tuluallikad, ka maksualus, kuid andmeid tulusumma kohta pole, siis rajatakse kaudseile andmeile, tarvitatakse analoogsust teiste maksukohuslaste juures. Peale tuvastustoimingu sooritust asutakse maksustiskorraldise juure, mille sisu peab olema obligatoorne - asutise enese nimi, maksukohuslase nimi, elukoht, maksustusalus ja seadus selle fikseeringuks, maksusumma (määr) tähtaeg, järeldused selle mittemaksu puhul ja ka õiguskaitse kord, kuupaev.

See korraldis pääseb jõusse maksukohuslasele lähetamisest ja kättesaamisest, kusjuures tehtud korraldist võib enne lähetamist muuta juhul, kui vastav olustik on muutunud, kuna arvutus ja kirjavigu saadakse alati parandada.

M a k s u s o o r i t u s . Peatükk VI

1. Maksutasumine.

Kõikide maksude maksukohustus ei teki korraldise alusel, vaid ka automaatselt või kuulutuse kaudu. Juhul kui aga maksukohustus on tekkinud, siis esineb ka kohustus seda täita vastavalt tähtajale ja korrale. Ajaldi täitmata maksukohustus tekitab maksuvõla vahekorra isiku ja asutuse vahel. Maksuvõlgade mittetasumisel asutakse nende sundsissenõudmisele. Võlavahekord aegub 10 a. jooksul arvates maksukohustuse jõusseastumise päevast, kuna aegumise tähtaeg katkeb, kui asutakse sissenõudmisele, mille järele pooleli jäämisel arvatakse sellest uuesti 10 a. Võlgadele võetakse 1% kuus, seega viivitumaksu, kuna vastutav maksuvõla tasumisel on maksukohuslane j. t.

Kokkuvõtteks eelmisest loengust näeme, et maksud tulevad täita, muidu muutuvad võlgadeks, mille juure arvatakse 1% kuus ja sundkorras laekumisele asutakse siis kui maksusumma ulatub üle Kr. 1.-; alla seda summat ei loetagi võlaks. Tasumise eest vastutajatena esineb võlgnik ise ja ka kaasvõlgnikud, vastutades ühisel alusel ja solidaarselt. Riik võib asuda summa sissenõudmisele ükskõik millisel kaasvõlgnikult, mille tasumisel lõpeb võla vahekord. Tasujal on õigus paluda soodustusi, ainult temale kuuluva võlaosa maksmiseks. Ühe kaasvõlgniku tasudes koguvõla jääb tal regressiõigus teiste kaasvõlgnike suhtes, asudes ülemakstud summa sissenõudmisele. Samuti kõik kaasvastutajad katsuvad solidaarselt vabaneda tasumisest, osutades maksuasutusile võlgniku tuluallikaid Eesti piires, väljaspool asuvad kinnisvarad ei aita. Maksuvõlg aegub 10 a. jooksul siis, kui eriseadused seda teisiti ei määra s.o. näit. kui määratakse aegu, - ehk ka lühemad tähtajad. Aegumise tähtaeg arvatakse sellest momendist peale, mil oli võimalik asuda võla sundlaekumisele, uus kümneaastane tähtaeg arvatakse viimasest toi-

mingust peale, kui riigi poolt asutud 10 a. keskel maksu sissenõudmisele ja see katkestub järjekordsel sissenõudmisel. Aegumine katkestub kui asutakse osa võla kättesaamisega, algab uus aegumine. Maksutähtaja pikendamisel loetakse 10 a. viimase osa tasumise tähtpäevast.

2. Maksuvõla pikendamine ja ajatamine.

Maksukohuslasel on subjektiivne õigus nõuda maksusumma tasumise tähtaja pikendamist ja ajatamist, kuna maksustusorganeil teatavail juhtumel on selleks õigus. Pikendamine - uus pikem tähtpäev maksusumma tasumiseks kui see seaduses ettenähtud, see on võimalik kuni 5 a. kas täiesti protsenditult või $\frac{1}{2}$ kuus. Ajatamine. Maksusumma jaotatakse ühikuiks, millel igaühel eri tähtaeg tasumiseks. Maj. raskuste esinemisel võib paluda eramajanduse päästmiseks maksust vabastamist; selleks pole kohustust, kuid konkreetsete andmete olemasolul peab vastu tulema. Seega on siin võimalik teha erandeid seaduse piires, selleks eriasutised, millistena tulevad arvesse: maksuinspektor - siis kui võlasumma on Kr. 250.- Sealt edasi kuni Kr. 2.500.- otsustab Maks. Val. direktor, kuna üle selle summa vabastamist otsustab Maj. min. Vastavad organid peavad siinjuures selgitama objektiivseid asjaolusid, mis võimaldavad pikendada või ajatada summasid, kuna põhjuste mitte esinedes pole seda võimalik teha.

3. Maksuvõla vähendamine ja kustutus.

Juhtumil, kui sundlaekumine võib eramajanduse hukka viia, on võimalik ka maksuvõla vähendamine ja kustutus, selleks erijuhtumid:

1. mil maksuvõla sissenõud on lootusetu
2. kui sissenõudmine hävitab majandi.

Esimesel juhul otsustatakse vastavad küsimused maksuinspektori poolt summa suuruse järgi, edasi Maks. Val. Dir. ja Maj. min. Kuna teise võimaluse korral võetakse ette ettevõtte uurimusi, kas sissenõudmine ikka tõeliselt lammutab majandi; selle küsimuse lahendab kuni Kr. 2.500-ni Maj. min. üle selle summa aga Vabariigi Valitsus andmete tõeksosutamisel.

4. Maksutrahvid.

Õige maksustuse ja tasumise järele valvavad maksu- ja tolliinspektorid, järelvalve õigus on ka politseiasutustel, teotsedes sõltumatult esimesist; nende ülesandeks on hankida materjale, kas maksukohuslane on aluseid õieti fikseerinud ja kas on tasunud maksu ettenähtud korras. Juhtumel, kui on varjatud muid tuluallikaid, siis sellised küsimused arutatakse eraldi. Politseiasutused, üldiselt järelvalve asutused, teotsevad iseseisvalt, kuid maksundusalal on ülesanded kitsamad. Maksu- ja tolliinspektorid kohustavad asutusi andma kindlaid teateid teiste isikute kohta, kuna seda ei või teha politseiasutused. Mõningail juhtumel esines paigavaatlus, ümbruskondlike isikute küsitlus ja asjat endite kaasavõtt. Suuremate uurimuste korral protokollearne akt, sisaldades kelle poolt on koostatud, millises asjas, millise sihiga ja mis alusel, puuduse käik, isikute seletus ja tulemus, seadusvastase akti ilmsikstulekul selle akti suurus ja laialisus; - allakirjutab akti koostaja ja vastav isik, kes võib aga sellest loobuda mõningail põhjustil.

Peale selgitusmenetluse algab korraldusmenetlus - siin tulevad arvesse akti koostajad ja ka muud asutused. Trahvi otsust korraldatakse vastavate seaduste alusel, kui maksuseadused pole leidnud isiku poolt täitmist; konkreetse aluse seaduste näol paragrahvide rikkumise puhul, näebse ette trahvi summa määr, tasumise viis ja kord ja õiguskaitse. Vastavad organid võivad määrata trahvi, kui selgub kõrvalkallele sihiga varjata tulusummat valede sissekannete abil raamatutesse, millisel juhul võidakse karistada isikut 5 kordses maksusumma ulatuses; see on siis trahvisumma, mille kõrvale liitub veel summa, mida ta oleks pidanud maksma. Kui on tegu mittesõbralikest kõrvalkalletega, karistatakse süüdlast kuni Kr. 500.- Trahvimäära tasumine võib sündida 5 a., muude tasumise aga 2 a. jooksul. Trahvide laekumine toimub sarnaselt tavaliste maksusummade laekumisele; kehtivad ka samad sätted, mis maksuvõla juures; ka leiab aset pikendamine, vähendamine ja ajatamine. Neid küsimusi kuni Kr. 2.500.- otsustab Maj. min., üle selle V. V., arvesse võttes, kas isik on korduvalt karistatud; soodustusi üldse ei lubata, kui on karistatud võltsingute pärast.

5. Sundlaekumine.

Kui tasumine ei sünni vabatahtlikult, siis asutakse selle sissenõudmisele sundkorras. Riigi- ja omaval. asutused võivad selliseid akte panna kogukondade ja politsei peale. Sundlaekajatena esinevad isikud kannavad vastavat rinna märki, mis on Sisemin. poolt kinnitatud. Kogukondadel võivad nad olla valitavad kui ka nimetatavad isikud, kes kinnitatakse Ajut. Maaval. ja Sisemin. poolt; kui need aga leiavad, et isikud ei täida nende pandud kohustusi, võidakse neid vabastada sundlaekaja ametist, ehk ka täiesti kogukonna ametist. Riiklikkude asutiste poolt määratud sundlaekajad alluvad Maj. ministeeriumile. Sundlaekumisele kuulub maksuvõlg, viivitus % ja lisaraha, mis ei või ületada 5% maksuvõlast, kusjuures % summa moodustatakse nii, et poo-

likud kroonid ümmardatakse ülespoole. Lisaraha jaotatakse: linnades 75% sellest ja alevikes 50% kantakse selle asutuse arvele, kes toimetab sundlaekumist, kuna

I = 15% lisarahast sellele, kelle kohuseks järeelvalvata sundlaekumist,

II = 25% sundlaekumist ta eriam. või politseile.

Politseile langevad summad kantakse sisemin. Politsei Valitsuse deposiiti. Järeelvalvajana võib tegutseda ka Maksude Val., - lisaraha osad lähevad Maksude Val. deposiiti. Kui aga sundlaekumine algas kogukondlikust instant-

sist, siis lisarahad jäävad neile enestele, kusjuures neid summe kasutakse selleks

et maksta preemiaid isikutele, kes siinjuures on eriliselt tegutsenud.

Maj. min. ja Maks. Val. arvele kantud summadest antakse tasusid neile

ametnikele, kes teevad ületunni töid. Deposiiti kantud summade üle otsus-

tavad vastavad ministrid. Nagu nägime sundlaekumine rakendub maksu mitte-

maksmisel; võimalik aga ka, et maks tasutakse hiljem sellekohase nõudelehe

alusel. vabatahtlikult. Selle mittesündimisel asutakse

sundmüügile, mille juures alatakse vallasvarast ja kui sellest ei jatku, li-

sandub kinnisvara. Kui laegatud summad on käes, antakse nad üle sellele asu-

tisele, kelle poolt on esitatud nõudeleht, kes kontrollib selle täitmist,

kuu aja jooksul, kusjuures maksuvõla vahetõrge on lõppenud. Sundlikvideeri-

mise asjus tehtud korralduste vastu on võimalik ka kohtukaitse, mis on

erinev alluvuse poolest, olles I jaoskonna kohus igas kogukonna piirkonnas.

b. Maksude tagasimaks.

Ka maksustusõiguses esineb põhimõtte, et keegi ei või rikastuda teise

kulu, seega kui maks on ekslikult suurem arvatud, siis isikul on õigus ta-

gasi nõuda enamvõtteid; seda võib aga ka kinni pidada, kui esineb muid

maksuvõlgu. Otsustavaiks organeiks on maksuinspektor, Maksude Valitsuse

direktor ja Majandusminister.

Esimene õigustet ja kohustet toimetama tagasimakse kui need ei ületa

Kr. 200.- v.a. tollimaksu alla Kr. 500.-

Kr. 200.- - 2000.- Maksude Valitsuse direktor

Kr. 2000.- ja rohkem Majandusminister

Maksustuskontroll. Peatükk VII

1. Vaidemenetlus.

Maksustuskorraldiste üle esineb kontrolli kahel viisil: vaide ja kaabe-

menetlus, mõlemad olles erinevad. Vaidementlust rakendatakse, kui on tegu

vastava vaidealuse kontrolliga. Maksustusorganile esitatakse akt "vaie",

milleks nimetatakse vastuväitlust samale instantsile, kes selle põhjusta-

nud, esitades kasvastavale inspektorile või komisjonile. Vaidele teoreeti-

liselt omane on, et ta esitamiseks ollakse õigustatud ja vaide vastuvõtmi-

seks ollakse kohustet. Dogmaatililiselt võib neile veel lisanduda maksustus-

organi kohustus neid asju arutada ja vastust anda. Vaie peab olema väga

asjalik, vormilt kirjalik, sisaldades motive mitterahulolu põhjenduseks:

1. millise korraldise vastu vaieldakse,

2. milliseil põhjusil.

Need kaks akti muudavad selle üldakti vaideks juriidilises mõttes. Vaide

esitaja on tavalik isik, kes esineb maksukohuslasena, ehk keda selleks

peetakse ja millegiks kohustatakse vastava akti alusel. Vaie võidakse

esitada ka 3-date isikute või posti kaudu. Tähtaegadeks on tollimaksudel

tollitariifi alusel 7 päeva, muudel maksudel 2 näd.; tähtaeg võib eriseaduses

olla ka erinev. Näd. tähtajad lõpevad järgmise nädala samal päeval, kuna

päeviti lugemisel ei loeta esimest päeva. Tähtpäeva algus vastab vastava

maksukorraldise kättesaamisele; see on selge sel juhul, kui teade saadetak-

se käskjalaga, kuna ebaselge, kui saatmine toimub posti kaudu. Lihtkirjana

eeldatakse, et maksukohuslane on saanud teate 10. päeva jooksul seal, kus

pole olemas kirjade laialikande asutust ja, kus see olemas - 5 päeva jooksul.

Tähtaegu, mis seaduses on ette nähtud, võidakse uuendada:

1. kui teade maksukorraldisest maksukohuslasest olenemata põhjusel

viibib,

2. mil oletatavasti pidi saabuma 5 alias 10 päeva jooksul, mis aga

tõeliselt ei sündinud.

Üldpõhimõttena, vaie esitatakse samale instantsile, kes ta põhjustas,

kuna erandjuhtumina maksuvalitsus lähetab kohtadele uusi ametnikke eri-

küsimuste lahendamiseks, kes teotsevad võrdselt vastavate asutistega; seega

nende aktide üle vaie esitatakse kohalikule maksuinspektraadile, kes ei

otsusta seda küsimust ise, vaid saadab selle edasi Maksude Valitsuse direk-

torile, kes, leides et vaie õige, teostab sisulise ümberkorralduse. Akt, mis

tehakse vaide alusel, loetakse kehtiva seaduse alusel otsuseks, kuid ju-

riidililiselt on ta tavaline korraldis.

Vaie esitamisega on esitajal nn. suspensiivne toime - mitte täita

maksustuskorraldise nõudeid, kuni järgneb uus korraldis, mille järgi on ta

selleks küll sunnitud. Sellest järgneb, et vaie pole korraline õiguskaitse

vahend, mitte omades kaabe iseloomu, mis nõuab ümberkorraldust tervel alal.

2. Kaebemenetlus:

a. apellatsioonmenetlus.

Siin on tegu juhtumel, kui küsimusi otsustakse kaebuste alustel; selle mõiste määritlemisel kaebuse all tuleb teha erisuguseid erinevusi, mis te- da eraldavad vaidest; siin kaebe esitatakse vastukaebust põhjendanust kõr- gemale asutusele; seega mitte sellele, kes seda põhjendas vaid kõrgemale. Kaebega käib kaasas kohustus vastuvõtmiseks ja arutluseks. Kaebemenetluse tõttu tehakse arutusel otsus. Kaebemen. maks. õigus liigitakse: apellat- siooni ja kassatsiooni menetluseks.

I on selline kaebem. liik, milles kaebusi arutatakse ja otsustatakse sisu selt kui ka vormiliselt ja vastav otsus on lõplik, - edasikaebe on vaid võimalik vormi vigade tõttu. II on selline kaebem. liik, kus eelistantsi otsusi arutellakse ainult vormiliselt küljest. Seega vastav instants ei tohi arutleda sisulist külge, arutlema vaid vormil. sätteid, - otsus võib olla kas eelmist tühistav või jaatav. Tühistus võib olla osa- või täiendtühistus osaliste vigade tõttu.

Apellatsioonmenetlus.

Neid organeid, kes esinevad apell. m. küsimuste arutajatena on tolli- ja maksu-akomitee, rajat. kollegiaalsele p. mõttele ja teotsed kollegiaal- selt/vähemalt 3 isikulised/mille juures on otsusvõimelised. Moodustamise küsimuses kehtib siin inkompabiilsusepm., seatakse fusiooni pm. vastu. Vii on tuleb nähtavale siis, kui nõuetav, et mitmete ametite kandja on ainult üks isik - (näit. dekaan on nõukogu liige); - selle vastu on ameteid, mil- liseis fusioon on keelatud - s.o. inkompabiilsus - nende ametid ei sobi kooskõlastamiseks. - Tuleb nähtavale, et Peakomitee isikuiks ei või olla selle alginstantside ametnikud, keda kontrollitakse; - selle p. vastased otsused on tühised. Kollegiaals. pm. tuleb ette eriline kallak bürookraat- suse pm., avaldud kolleg. esimehed on liikmeiks, kes otsustavad päeva- korra - milline e kuulu terve kolleg. kompetentsi. Teine asjaolu avaldub, et esimeestel on 2 häält sääl, kus need poolituvad pro ja contra; - see on tehniline võtte, et asi ei jääks otsustamatuks.

Tolli peakomitee isikkond koosneb juhatajast - esimehest, ühest alalisest liikmest,

ühest Maj. ministri poolt määratud liik- mest, ühest Maks. Val. esitajast ja üks esindaja Kaub. Tööst. koja poolt.

Arvestades seda, et tollipeakomitee esimees on abi-maj.-minister ja liik- mete seast ühe määrab Maj. min. teiselt kaudselt, siis seega see on sõltuv isikkond maj. ministrist. Nõuetav on siin juures kõrgem haridus ja vilumus tollisead. käsitlemisel.

Maksupeakomitee on moodustet sõltumatuse printsiibil - esimees - juhataja, - peale selle alalised ja ajutised liikmed. I määrab siia Vab. Val. Maj. ministri esitusel - evides kõrgemat maj. tead. või õig. tead. haridust ja teatavat teenistustaaz maksuküsimuste alal - ja ületanud 25 a. Huvitav mär- kida, võib olla ka mitte vastav nendele nõuetele. - Alaliste liikmete seast ühe määrab Vab.Val. esimeheks. Ajutised liikmed on siin kas tulu- või äri- maksu maksjate esindajad, Ärimaksu maks. esindajad esitab Kaub. t.e. Vab. Val. kinnitatakse. Tulum. maks esindajad pool Linna- ja pool Maakondl. lii- du poolt Vab.Val. kinnitatakse. Peale selle 1 liige Maj. ministri poolt. Seega siin peaaegu kõik liikmed kinnitab Vab. Valitsus, tuleb arvesse see ga kõik ministeerium, mitte Maj. min. üksi - Seega suhteline sõltumatus palju suurem kui tollipeakomitee juures.

Ärimaksu maksj. esindajad peavad vastama ärimaksu kom. liikmete nõudeile, samuti tulumaksu kom.

Maj. min. liige peab olemas või jurist. Kolleegiumid kui asutu- sed peavad tegutsema sõltumatult küsimuste otsustamisel, oma suva kohaselt. Võtmata arvesse soove ja direktiive mujalt; see sõltumatuse printsiip võib esineda aga oma sihis, kuna üksikuid isikuid võib siiski Maj. min. mõjusta- da.

esimees
Tollipeakomitees kvoorum - 3 isikut: ehk asendaja + teised liikmed.

Maksup. k. - 2 alalist liiget + üks ajutine; - I asendajad määrab Maj. min., II juures asendajad määrab kohtu min. alaliste liikmete jaoks. Asendajate puudumisel pöördutakse asendaja esitaja min. poole asendaja andmiseks tea- tavaks koosolekuks.

Taandamise põhimõte ja taandumise p.m.: teatavail juhuseil peavad mõned liikmed ise (Inkompabiilsus määrab isikud alaliselt taanduma või taanda- takse neid asjaosaliste poolt.

1 Asja arutamise on keelatud osavõtta kui asi puudutab 1) abikaasat 2) sugulasi (4 ast.) 3) kuni 2 astmeni hõimlas.

II. Kui küsimus puutub

1) ta seadustatud lapsesse 2) tema hoolduse all olevaid isikuid 3) milli- ses asjus on ta tegelenud volinikuna 4) otseselt ehk kaudselt huvitatud sellest küsimusest 5) millise peakomitee liikme suhtes avatud kohtume- netlus.

Need on üldised taandumise momendid üksikute ametnike kui ka koll.suh- tes - nende juhtude ilmunisel on vastavad liikmed sunnitud taanduma, selle

eesest vastutata esimees. Nõuda võivad nõuda ka asjaosalised isikuid enne asja arutamist peale sellevõtte momenti võib ka taanduda, kuid see nõue selleks, et ei esineks vastava akti hilinemine. Taandumise põhjuse olemasolles liikmed taanduvad, tulevad asendajad, nende mitteolemas-olul saadab neid vastav min. kes neid saatma peab ad hoc (juht).

Apellatsioonkaebuses: 1. algatus.
2. tuvastusmenetlus - juriidilised asjaolud määratakse kindlaks.
3. otsus.

Küsimus algatakse kaebuse alusel, mida esitavad kohustatud adressaadid ehk nendega üheõiguslikud kaasvastutajad; - võimaldatakse kaebusega ühinemist - kaebust esitakse vaide alusel, mille põhjal tehti vaide akt, korraldus, mille vastu kaevatakse. Võimalik otsene pöördumine peakomit. poole otsesest kaebusega - milline peab omama vaide ja kaebe omadusi.

Vastutajatel on ühineda võimalik ka siis, kui nad küll pole valet esitanud, kuid ühinevad selle vaide korraldise vastukaebuseks. Kaasujatena esinejad võivad väidelda vastavas asutustes oma suva kohaselt. Üldiseks p.m. on et peetakse kaebuse esitamisel kinni 2.näd. tähtajast, s.o. peale 2 näd. valitsuse korraldusest, pole enam võimalik kaevata; - eriseaduses erinevused - tähtaegade möödumisel palutakse tähtaegade endistamist - võimaldatakse uus kaebamine asjaoludel:

1) Vastava akti mitteteadmise avalike instantside süü läbi, 2) looduslikud tingimused, õnnetused, 3) akt tehti teatavaks 3-ndaile isikuile, kes ei annud õigeid teateid tähtaja kohta.

Kaevata võib selle instantsi kaudu, kes põhjustas kaebe, edasi maksustusinsp., Maks. Val. ja Peakomiteele. Vaheinstantsi ülesandeks, et kui on rike olemas, siis alluv asutus ei tohi enam selle akti kohta teotsemisi avaldada. Suspensiivne toime puudub siin - kuni on kaevatud, sellest hoolimata tuleb maks maksta; võimalik ka paluda et akti täitmiseks pikendatakse aega - seda otsustab Maks. Val. Dir. - selle kohta edasikaebe Peakom.-le. Tähtaja endistus võimalik 2 näd. jooksul. Kaebus peab sisaldama oblikatoorseid andmeid: 1. kes on kaebaja - andes vastavaid individuaalseid tunnuseid (nimi, aadress)

2. kelle vastu kaevatakse

3. mille vastu kaevatakse

4. missuguse akti osa peale - kas täies ulatuses või millise osa peale.

Tähtsaim, kaebuse sisu momendiks on:

5. mida just nõutakse

6. vastavad tõendid, andmed, millele kaebe kaetakse - /kas dokumentide või m. nä. /

Kaebuste ühe kohta pole sätteid, seega vormivabadus, peavad esitel olema kirjalikult, millise sõna juures tuleb peatuda. Väeldav on, et asjaosaline läheb Peakomiteesse avaldades suulise kaebuse, mis protokollitakse; - see aga pole maks. õig. kirjalik vorm. Mittekirjaoskam. puhul võib kohtukantseleis seda koostada. Kaebe juures peab olema allakirjutus - mis on alati nõuetav, pole tarvis pealkirja panna, pole ka tarvis pealkirja - kuna nõuetav on lühisus.

On kujunenud tavaõiguses väline vorm, millest kinni peetakse; kõigepäält: Kaebata aadress; - maksuinspektor. kaudu Maksu Peakomiteele, siis kaebaja oma aadress, nimi

Palve.-

edasi dispositiivne osa - lähem seletus kaebeakti kohta - üldine asjaolu kirjeldus.

proportsioon - nõue, mis esildatakse motivatsioon nõude põhjendus seaduste ja määruste alusel, kaebaja allkiri ja daatum.

Kaebus, mis on esitet - peab olema korrapäraselt koostatud; valitseb ebaselgus, mille vastu vaieldakse jne., - siis võidakse vastav kaebus inspektoradi poolt seisatada, nii ei saada edasi; - sel juhul tuleb see teha teatavaks asjaosalisele nõudega, et viimane parandaks puuduse motiveerides seistamist ja õiguskaitse korda. Parandada tuleb dokument 2 näd. jooksul, selle aja möödumisel tunnustakse ta juriidiliselt olematuks. Kaevata on võimalik siin Peakomiteele 2 näd. j. // Maksuinsp. võib olla ei vaatle küsimust täiesti, mil puhul vaidlus seisab. Asjaosaline pole kohustet kaebust parandama, kui ta enne tähtaega esitab uue kaebuse; kui lõpptähtpäev käes, annab kaebuse, mis aga tuleb parandada, ja seda tehes võib kaebe minna hiljem. Kaebe esitamisel Peakomitee võib seda kontrollida, - võib ka seisatada - istungi tähtaeg määratakse 7 päeva möödumisel. Asjaosal. õigus arutamisistungist osa võtta ja Maks. Val. samasugune õigus osavõtmiseks ühe esitaja kaudu. Arutus toimub kinnisuse printsiibil - publikutei või kohal olla. Võimalik anda suulisi esindusi ja ka tõendeid, dokumente. Kuna arutus peab toimuma vaide piires - siin vaide aluseks kaebemenetlusele.

Tuvastusmenetlus on rajatud uurimuse alusele vastavas peakomitees, millised võivad ka ise korraldada uurimust, mitte toetudes asjaosaliste seletustele, seega tunnustajaid võtta ja korraldada paiklikke ülevaatusi. Kehtib üldiselt vahendituse printsiip - uurima vahenditult; põhimõttel, et oma silm

on kuningas. Apellatsioonilise instantsi on ühtlasi kaudsuse printsiibiga: Peakomiteed võivad alluvaid kohustada toimima vahendituse printsiibil. Järgneb otsustus ja materjaalse töö avastamine - kui asjaosalised võtavad tööks otsustuse meritoorsuse p.m., andes uue akti, nenditides alluva instantsi teguviisi õigeks või valeks. Peakomiteed peavad 1) lõplikult otsustama, 2) õieti hindama seisukorda, 3) kas on rakendat õiges korras? 4) kas on teostatud menetlus. Neid kontrollitakse ex officio, ilma et asjaosalised seda nõuaks. Kaebused võivad olla rajatud motiividele: 1. pole tähtsast tähtsaid asjolu, 2. vale hinnang, 3. vormiliselt pole õige, 4. vääratus õig. p.m.; - need motiivid võivad esineda üksi või koos. Otsus: 1. kohtuline, 2. halduse tavaline korraldus (maksu või trahvi). Vastavad peakomiteed peavad otsustama vastava arutuse ja otsustama/mitte nagu kohtus, et alginstants otsustab teises koosseisus; - otsus peab selguma peakomiteelt. Meritoors. pm. ilmneb kohtuhalduste puhul: - otsus tehakse teatavaks võimalikult samal istungil. Peale resolutsioonilise otsuse tehakse veel motiveerimis-otsus, mis koostatakse 1 kuu jooksul peale esimest, mille puhul astub jõusse peakomit. otsus; - seaduse jõusse siis, kui võistlevad pooled ei kasuta edasikaebamise võimalust või on rahuldunud otsusega.

Kassatsioonilise menetlus - sel puhul kontrollitakse ainult formaalsest küljest - kuna sisuliste vigade pärast kaebust pole võimalik esitada. Motiivid: 1) pole rakendat õiged vormid (§§) 2) väärateldud 3) pole meneteldud - kohus tunnustab oluliseks viga, mille tõttu oleks otsus teisiti otsustatud. Kaebuste kohta üldised nõuded: vormi pole erilist vaja, - sisult aga peavad esinema need andmed, mis selgitavad apellatsioonilise kaebuse kes? kelle vastu? mille vastu? millega põhjendatakse? Tõenduseks - juriidiline argumentatsioon. Kaebus esitatakse 1 kuu jooksul, kui pole seaduses ettenähtud teisiti. Kaebus esitatakse nende instantside kaudu, kes on seda põhjendanud (tollipeaval.). Kaebajaiks samad isikud kes on asjaosalised.

2) ka maksudeval. direktor isiklikult, ametnikud või kraisikud, kes volitatud ka neid küsimusi käsitlema. Neid otsustab riigikohtu administratiiv osakond.

Riigikohtu adm. osakond vaatab kaebusi vormiliselt ja ka kas asjaolusid on nii vaadeldud, kuidas suhtutakse seadusesse; seega tähtsast toimingu sisuline vaade.

Kassats. ei saada teada andeid istungist, osavõtjad peavad ise teadma, Uusi tõendeid siin ei ole. Adm. osakond teotseb ka kassatoorsuse printsiibil, piirdudes konstanteeringuga kas olukorras instantsi otsus õige. - mõnel juhtumel võib millegiks juhtida, seega ta ei või kunagi ise neid akte anda, kuid nõuda võib. Riigi-Inst. Adm. Osak. võib Peakomitee otsused kinnitada ehk rahuldab kaebaja palve täieliselt või osaliselt; - juhul saadab ta akti uueks otsustamiseks - II samuti. Kui küsimus antud tagasi. Peak., siis osalistel uuesti õigus kaevata R.K. adm. osakonda igal juhul; see osakond ei tee kunagi otsusi asjaosaliste suhtes - need loetakse seaduse jõusse astunuks ja tuleb täita, mille täitjaks on Peakomiteed.

Juhul kui R.K. adm. osakonnas resolutsioon on vastolus seletustega, siis täitmisel võidakse pöörduda seaduse saamiseks R.K. adm. osak. poole. See on üldiselt kontrollmenetluse kohta. Seega otsene side vaide puhul kahe instantsi vahel - seda ei saa nimetada kohtulise menetluseks. Kuna esineb teatav vaide, teostub haldus funktsioon; kohtuf. esineb siis, kui esineb kolmas instants kahe instantsi tüli lahendamiseks. Kaebus alginstantsile → uus akt → Kaebusele järgnev uus akt puudutab kodanikku ennast: meritoors. - põhimõte - alginstants ei tule siin enam arvesse, eelmise instantsi otsuse peale esitab kod. kaebe R.K. adm. osak. mis annab akti uueks otsustamiseks eelnevale instantsile - /kassatoorsuse p.m./ juhul uue otsuse kodanikule.

3. Teistmismenetlus

Selle all mõeldakse menetlust, milles otsustatakse eelakte ümber s.o. uus otsustus - seega ta peab erinema niist sellelaadsest menetlusest, mis on vaidemen., kuna siin otsustatakse asi ümber. Vahe seisab selles, et teagu vaid selliste korraldustega, millised on kasvanud seaduse jõusse - s.o. sellis, mille vastu pole võimalik esineda kaebe ja vaideaktidega kuna on lastud mooda vastava akti koostamise tähtajad. - Teatavalt juhtumel võimalik aga tähtpäevilendistada. Siin aga võet se arvesse seaduses loetletud asjaolud, millised erilaadsed, et otsustada vastav asi ümber. Need asjaolud mis võimaldavad teistmismenetlust on:

1. kui esinevad uued asjaolud ja faktid, mille all mõeldakse neid asju, mida polnud võimalik ega saadud ette näha asjaotsustamise juures.
2. Valetunnistuse andmine maksustusotsuse tegemisel, samuti ka dokumentaalsed võltsingud.
3. Vastav akt on tehtud ilma asjaosalise juuresolekul.

põhjusil.

Palved teistmiseks esitatakse 2 kuu jooksul uute asjaolude ilmumise ajast peale ja krim. kohtu otsuse jõusse astumisest 3. päevast, mil asjaosaline saab teate maksukorraldusest. Igal juhul see õigus kehtib ainult n.a.y. arvatud aktsiisim. alal - 3 aastat. Vastavais palveis peab olema selgitet. milliseil asjaoludel ja mil põhjusel esitatakse teistmispalve, lisades juure ära kirjad kõigist dokumentidest.

Teistmise palve otsustajaks on maksuinsp. ja Maksunduskomisj. asjus Maksu Peakomitee. Asjus, milles pädev Maksu Peak., on organiks R.K. adm. osakond. Vastavad instantsid võivad seda küsimust arutleda, mis, kui maksusumma muutub üle Kr. 20.-, vähemal juhtumil lükatakse tagasi. Järelduvalt uue seaduse järgi tollilpeakom. alal pole võimalik teistmismenetlus. - need arvastavasti see on kogemata väljajäetud ja seega maksev. Tulundus - tähtsaim meil. Eelarve Maksundus. (raamatus)

On tehtud dekreedid korras muudatusi m/ kursuses lhk 45 maksunduskorraldusega muudatused § 57 § 143 ja moondustele R.T. 1936, 92. 726.

Vastavaid maks. org. asutati teatavais piirkondades, mille arvu võis maj. min. suurendada, nüüd aga, maj. min. õigus erilisi organeid luua reaals. printsiibil (teatud küsimuste valdkond) üle terve Vabariigi - ja seaduses ettenähtud uue organi. Aruandvate ettevõtete maksukomisjon äri ja tulum. alal - Esimees - eriline isik arendajana, maksuinsp. või Maksuval. poolt määrat sama või kõrgema palgaga isik. Kaasistuja ja asend. Maj. min. nimetab Kaub. tööstk. esindusel - peavad vastama ärimaksu ko. liikm. II kaasistuja - Maj. min. Ühisteg. koja esitisel samul tingimusil.

Komisjoni istungi aja, päevakorra, määrab esimees, sellest teatades 3 p. jooksul kaasist. otsus sünnib lihthääletamusega - poolitumisel loeb esimehe hääl, kui mittenõustumisel avaldab ta oma eri arvamuse Maksuval. ja see evib õigust vaiet esitada Maksu Peakomiteele. Protest esitatakse 7 päeva jooksul vaide esitamisest alates. Ka vaide esitamine igal juhul 2 näd. jooksul; ka tolliasjus, arvates kontrollandmete kuulutamist; Tollikorraldusest väljavõetud asjade suhtes enam vaiet esitada ei saa. Tavaliselt vaide esitamisega ei tarvitse akti täita s.o. suspensiivne - edasilükkav toime - nüüd aga üldiselt see säte püsib, v.a. tollinduse alal - siin, hoolimata vaideist, tuleb ikka akt täita. Vaide puudub ka kui maksuinsp. ei saa tagatist kodanikult vaide esitamisest.

Tollilpeakomitee koosseis muudeti - nüüd koosnedes esimehest - nimetab min. esitisel, 2 kaasistujast - liikmest, nimetab maj. min. // Tolli Peakomit. esitaja võib olla ka Maksu Peak. asendaja, esitab R.V. ja liikmeile maj. min.

Praeguste vaiete asjus tehtud otsuste peale otsustatakse trahv. Muudel maks. Maks. P. lhk. 9. korrigeerimine - pikendamist ja ajatamist otsustab inspektor kui summa on kuni Kr. 500.- ja kuni 5 a. maksusumma tasumise tpst arvates Maks. Val. Dir. kui summa üle 500.- - 5000 ja 5 aast. Muil juh. tumeil otsustab maj. min. kuni 8 a.

Maksuvõla vähendamisel või kustutamisel otsustab kustutamise inspektor kuni Kr. 100.-, Maks. Val. Dir. - kuni Kr. 1.000.-, muil juhtumel Maj. min. (seoses lootusetu võlgadega)

Maksu ja korrald. alal.

1. aktis peab määratud olema:

trahvimäär, aeg, eesnimi ja perek. nimi, protokoll. Seadus, mida rikuti ja mille põhjal trahvitakse trahvisumma. Trahvimise kord, aeg, mittetasum. tagajärg, trahvi peale kaebamise kord.

Maksude korraldus trahvide alal:

süüdlast, kes ei esita apellatsioonile nõutud teateid

" " " " " vaatlemiseks raamatuid või dok.

" " esitab " ebaõigeid andmeid

" " jätab toimetamata edasiandmise maksualal.

karistatakse kuni 500.-, korduval juhul kuni 1.000.- krooniga.

Täiendatud on sätted vaiete esitamisel alalt: - Riigi kontrollil õigus avaldada vaiet tolliinsp. tegutsemisele tollitar. alla kuuluvate asjade üle tp. 2 päeva Maks. Val. Dir.-le, - see saadab akti uuesti otsustamisele insp. või tollilpeakomiteele koos vaidega.

Ülemäärast makstud summad makstakse tagasi, kui palve esitet 3 a. kestel, maksupäevast, kus otsustatakse muudatusi ette võtta, kui need tarvilikud eksimused, seega sisuliste vigade parandus maksusumma muutusega. Üldiselt, et teostunud otsuses vaid vormilist viga parand - kolleksi. peale eksimuste olemasolu väitmist, võtab instants ise selle küsimuse ise seisisvalt algatades parandusele.

Kaebainstantses, kui teatavad juhtumid seaduses ettenägemata, tuleb rakendada adm. kohtu korra sätted, muudel juhtudel adm. menetlus sätted; - juhtudel, mis uues seaduses pole ettenähtud, kohaldab Maks. Peakomitee adm. kohtu korra sätted.

Maks. kaebe arutamisest teatakse kaebajale 3 päeva enne istungit.

Peatükk VIII. Kogukonna maksustus.

Kogukonna maksundus.

1. Valla maksundus

a. Valla maksusüsteem ja maksustus

Valla maks. õiguslikuks lex generalis on ajutine seadus vallaom. sissetulväljamin. ja aruannete kohta, R.T. 1920 18/19.I.83. lisanduvad vastava seaduse moondusaktid - siin tegu peale maksude, kulude ka eelarvega; järelduvalt vastav akt ei vasta legialatiiv. P.S. - kuna seal on ettenähtud, et peen. olema maksuseadused eraldi - ei või otsustada Rahvahääl. ja algatusel. Siin on suurendatud maksuseaduste kompetentsi ja kitsendatud eelarve, kulude osa seega kitsendatud rahvaalgatus, P.S. § 34. kohaselt pole rahval õigus arutada ka eelarveid - ja teataval juhul aruandeid; - siin mõeldakse kindlaid akte - aga mitte vastavaid seadusi, misseda ala korraldavad. Seda olustikku on taibanud seadusandlus, muutes selle seaduse sisuliselt, kuid vormiliselt jätab selle seaduse kohtima. Valla maksusüsteemis figureerivad osad riigi tulu ja kinnisvaramaksudest - kuid nende summadest mitte jätkumisel võetakse ka muid makse lisaks sellekohaste allikate alustel; laada ja turuplatsi maksu, - isikumaksu, tööstusmaksu, aurumasinat, naftamootorite, jalgrataste, veoäri, kantselei, kinnisv. ja trahterim.; - viimased ei tarvitse alati figureerida. Maks. organeiks on vallavolikogu, kes vastab küsimusi, sätib määrustavalt raamnormide, piires, lahendab igasuguseid küsimusi maks. alal. Samuti maks. laekumist, toimetas volikogu - täitev organ - vallavalitsus - sel juhtumel kui pole erilaekajad.

Üksikute maksude suhtes:

Laada ja turupl. maks pole puhtakuj. kogukonna maks - mis oli küll enne - nüüd aga riikl. org. oma. Selle maksu määrab Ajut. Maaval., määrates maksumäära ja tasumisviisi. Maksu aluseks maapinna suurus, mida vaadatakse, ja kauplemise aeg. Maksumääradeks ettenähtud teatud % valdade ja maaval. jaoks - üldiselt 30% kumbagi, mida võib moonutada ühe või teise kasuks.

Tööstusmaks - kõigilt kasutaotl. käitisilt valla adm. piires, erandlikud normid määrab Sisemin. kokkuleppel Maj. min. Maksusuurus, laekumisviis, vallavolik. - aluseks käitise suurus, togevus. Aurumas., naftam., jalg. maksu, otsustab vallavolikogu - aluseks tööjõud ja töörohkus; erinevad jalgr. suhtes. Erandsättena lahendatakse maksuvõla küsimusi. Maks sõiduhob. ja riistadelt. Kantseleimaksu võetakse tunnistusilt,

mis antakse valla poolt, eriliste maksumärkide abil. Kinnisvaramaks - maa-delt, hoonetelt, tööstusk. ohitustelt, seadistelt ja masinatelt - m. aluseks on maa juures tuluühik või pindala, maksumäär vastavate kinnistute väärtusest % - erandlikult võlg kasseeritakse 2%-ga kuus. - kinnisvara üleminekul uus omanik vastutab endise omaniku võlgade (maksu) eest.

Trahterimaks - erisead. alusel.

Maksustus on võimalik ka tagantjäreli - 3 a. jooksul; otsustab vallavolikogu. Kustutamine on võimalik maksukorr. s. ettenähtud juhtudel - otsustajaks volikogud suvaliselt - kuid pikendamine ja ajatamine on vallaval. käes - protokollil abil suulise või kirj. palve alusel.

Maks. kontroll - otsustavaiks organeiks on vallavalitsused neis asjus mis puudutab otseselt kodanikke. V.V. on maksude jagamise asjade ja isikute järgi - need küsimused on kontrollitavad - Nõutav, et maks. korraldus tehakse teatavaks 2 näd. - ebaõigel juhul esitaks vaide (adm. menet. sätted), kaebemenetlus, kui kodanik ei nõustu vaide otsusega; - esitakse kirjalikult. Kaebuse esitamine ei suspendeeriks akti täitmist, kaebusest hoolimata tuleb akt täita. Vallavolik. ei saa otsustada laada ja turupl. makse, mis juhul kaebus esitatakse Ajutisele Maavalitsusele. -

Edasikaebus on võimalik 14. päeva jooksul, olles sisult apellatsioonikaebus; - uurimine toimub sisuliselt kui ka vormiliselt vastavate organeis, jaoskonnakohtus - ka ringkonnakohtus v.a. mil esialgne kaebus esitatakse Ajut. Maaval. ees - edasi ringk. k. Otsused on sisuliselt lõplikud, kuid edasikaebe võimalik kassatsioonikorras. Kohtute alal arvesse võetakse adm. k. korda,

Kontrollinstanttsiks jaoskonna kohus ja R.k., kes otsustab asja revisjoni p.m., kontrollides akti sisuliselt ja vormiliselt; - tal on võimalik anda küsimus alginstanttsile uueks otsustuseks juhiste kohaselt.

Trahvide asjus, kui seotud need varjamistega - karistus küünib 4 kuni 10. kordse rahatrahvini + võlasumma ise.

Puudulike vale teadete puhul võidakse suvaliselt määrata karistus, see õigus kustub 3 kuu jooksul (muidu 3 a. jooksul).

Alevimaksundus.

Alevival. seadus, astavaiks organeiks on valitud otsustav, korraldav ja täidesaatev alevivalitsus, tähtsamaks maksuallikaks on kinnisvarede maksustus, toimub hindamise alusel. Vastavad erandid on dispensatsioonide sarnased.

Hindamismaksuga maksunduse aluseks on puhastulu alus, hind või väärtus = 1% - kuna 1% juhul 10% sellest. Kinnistute tulukuse alal 5%, olgugi et asi ei ületa 5%, kaitiste ja äride hindamise aluseks maaala väärtus. Peale selle ka muid makse. Süsteem on keeruline 1) äri tunn. 2) trahteri 3) hobuste, sõidukite, 4) koerte, 5) jalgrataste 6) paatide 7) kuulutuste 8) kaalude 9) suvitajate 10) platside, uulitsate 11) lõbustus-12) isiku-13) kinnisvara lisamaks 14) ja veel muud maksud päale seaduses ettenähtute - loonus kohustused. 1. Aritunnistuse maks - põhi ärimaksu määrast kuni 50%lise maksuna (1/8) 2. erisugusel alusel - samuti ka isiku, kinnisvara lisamaks j.t., erinevalt valdadele, muud maksud sarnased. Tähtpäeva määrab alevivolikogu. Maksmata jäänud summa langeb maksuvõlaks, millelt 1% kuus. Võlgade kustutamise otsustab volikogu - teatav erinevus alevites, samuti ka kontrolli suhtes. Enam akte lähevad kinnistamisele kõrgemale instantsile (siseministeerium I printsiip II veto printsiip); - sisem. kinnitab ka loonus maksud, dispensatsioonid samuti. Ajutisel maavalitsusel õigus kasutada 2 nädalat - oma vetot; nii on õigus tal neid akte kontrollida, kui ta seda ei tee, siis lähevad siseministeeriumi kinnitada.

Linnamaksundus - sel alal süsteemi ja seadusi; - õiguse allikaks on linna tulude ja kulude ~~seadus~~ seadus 1917 a. l. 204.; ka muutmise seadused tulevad arvesse; kogukonna seadust ei saa muundada teiste seadustega (cripeal-kirjaliste maksundusseadustega muudeti viimasel ajal).

Lisaks erinimelised maksud, mida alevis ei tuntu 1) raudtee praht 2) laevade ja lotjade 3) sanitaar 4) kõnniteede sulg^{enk}ehituste puhul 5) chituskäevade, plaanide kontrolli eest 6) tõstekute maks 7) vallasvara oksjonaa-tori maks. Peale nende eraseaduste alustel veel muidki makse (eriline tulumaks, kuigi linna heaks läheb r - tulumaksust osa jne.). Nendest tähtsaim kinnisvara hindamise maks/alluvad igasugused kinnisvarad - Riigi piirides on sellest maksust vabastatud kõik kinnistud, mis kuuluvad vaimul. asut. või ühiseks otstarbeks (kirikud), samuti ka hariduslikeks või kultuuriliseks otstarveteks määratud asutuste varandused, ka raudtee - liinide all olevad kinnistud - maad enese otstarbeks s.o. liiklemiseks. Poolal määratud maksustet riigiasutiste kinnistud.

Dispensatsioonid: esinevad juhtudel millal ei kasutata kinnistut kasumi taotlemiseks - ka uute chituste juures - vabastatud - mitte üle 6. a.; tä-nava ääres olevaid pöörleid, mitte ärilisi aedu ja parke, samuti üldi-seks kasutamiseks või tervishoiu ja kultuurse tähtsusega ajaloolise täht-susega kinnisvaru.

Maksustuse aluseks keskmine puhas tulu või väärtus mis võetakse alterna-tiivsel alusel, kas üks või teine, mitte paralleelselt, vaid ühelt üks jne. Maksusumma ei või ületada 20% puhtast tulust või väärtusest 2%...

Kui maksustus sünnib tulukuse alusel, siis esialgselt keskmine brutto tulukuse järgi; nt. tulukus / (brutto - r. maksud, haldami-se kulud (rent), tänavade korrastamise kulud ruumide üüritamata jäänud üür (turukonj. tõttu)). Hindamine toimub vastavalt müügihindadele; ka pantimi-se, hinna või materjaalse väärtuse järgi. Alus fikseeritud ja hindamine toi-metatud, siis volikogu maksustab oma otsusega ja lähetab maksukohuslasele sellest teate - võlasummast 3% (viivitusprotsente. Kuu aja möödumisel sund-nõudmine).

Teiseks maksuks korterimaks - elamisruumid + kuurid, keldrid, tallid, aidad jne. - aluseks tegelik aasta üür. Üldistel alustel.

Koeramaks - kõik elamus peetavad koerad (absoluutselt mitte riigiteenistuses ole-vad koerad (politsei koerad, konsulaarag. ^{omad} vastastikkusel alusel, keti koe-rad - õuepeni - hoovikoer ajutiselt viibivate koerad, - kuni 1 kuu, linnas viibivaid kaitsevaelaste koerad). Maksu täitmise üle vastutab koera omanik - tõeliselt koer ise oma peaga 3 p. peale püüdmist, siis hukatakse koer, sel-lepärast, et pole õigel ajal makstud. Linnades, mis suvituskohad, maksavad kodanikud suvitumaksu, kes peatuvad 1 - 1 kuu - (erandid, ametiasjus lähe-tatud ametnikud, töölised, majateenijad, lapsed alla 10 a., arstid perso-naaliga, algkooli õpetajad ja need, kes ei peatu üle 5 päeva) - see on siht-maks - suvituskoha hubandamiseks.

Lõbustumaksuga maksustatakse kõiki avalikke pidustusi ja lõbustusi, ka avalikke lokaale, muusika või lõbustustega. Võetakse vastavalt pileteilt pidustustel, lokaalides - istekohtade pealt jt. 10-50%ni. Kontrolli teostab linnavalitsus piletiraamatute registreerimise abil - kui seda ei tchta, võe-takse vastav maks viie kordselt. Lokaales istekohtade suurendamisel ja sellel avalikuks tulemisel 10-kordselt. Muud maksud võetkase linna volikogu poolt määratud korras ja alustel. Maksuvõla kustutamist otsustab volikogu.

Maksustuskonroll teostub teisiti kui alevites, kus vastavad komisused kontrollitakse siseministeeriumis või ajutises maavalitsuses, kus lubati ebaseaduspärase aktide puhul kasutada vetot. Siin aga lahendab maj. minist. kõik seaduses lahtiseks jäänud juhud, vastavalt korral siseministr. koos.

Vaidemenetluse linnavalitsusle võib kodanik esitada 2 a. jooksul. Kaebem.

esitatakse 2 kuu jooksul. Kui esimesega ei rahuldu kodanik, ka õigus ja võimalus esitada kaebust volikogu tegevuse kohta ringkonnakohtule. Linnavalitsuse maksundusõiguslikud aktid ei allu mitte otse kohtule, vaid enne volikogule ja siis kohtule.

Kogukonna erimaksuseadused.

a. trahterimaks - õigusallikaks trahterimaksuseadus R.t.35.109.898 - I käitised, kus alkohoolseid jooke müüakse kohal tarvitamiseks. II kohvikud, kui nende istekohtade arv ületab 85 või põrandapind üle 85 ruutmtr.

Dispensatsioonid.

1) pidude ja einelaudade suhtes, kui nende kestvus pole üle 24 t. või kui neid pole korraldatud neli korda.

2) autobustes jne. asuvad einelaud, mis on ainult reisijate jaoks. Kohustusadressadiks on valdaja (kes, ja kui vana), rendile andja ja rentija klubi, rentija ja ühing. Läbikäigu alusel võetakse vastav maks; kui külalistelt ei võeta jootraha teenijate palgaks, siis arvatakse 10% läbikäigust maha, - mitte alla 5 kr. Maks tasutakse E.P. osakondadesse; ümberotsustus õigus maksuinspektoril.

b. Isikumaks, aluseks linna ja ka kogukonna isikumaksu seadus R.T.36.50. 411 - Alev - R.T. 36. 50. 412. Vallas R.T. 36. 50. 41 selle alla kuuluvad isikud 20-60 a. - kes elavad vastavas kogukonnas, - kodakondsed tööandjad vastutavad töövõtjate maksu eest. Perekonnas elavad vastutavad solidarselt; kogukonna maksu määramine sünnib jõukuse astme järgi, liigitades - kusjuures alam maks ei või ületada 20 kr. ja kõrgem ei või ületada 5 kordset alamat maksumäära. Maks tasutakse volikogu poolt ettenähtud tähtpäev. kogukonna kassasse, kuna maksuvõlg kasseeritakse koos viivitusrahaga 1% kuus - sundlaekumisel aga 1½ kordselt. Vastav isikumaks linnas kannab kogukonna maksu nimetust - on sihtmaks. - Juriid. asi ei muutu linnades, lähed sotsiaal ja hoolduskuludeks - siia ei kuulu sotsiaals. toetatavad.

Dispensatsioonid - neid määravad linnades ja alevis valitsused - valdas volikogu.

c. Kinnisvara maks - eriseaduse alusel.

d. Arimaks - eriseadus.

- 1^a -

(26.aine)

Avalikkude lokaalide maksuseadus

- § 1. avalikeks lokaaleks selle seaduse mõttes on käitised, kus müütakse publikule kohaltarvituseks jooki või soojasid sööke.
- § 2. avalikeks lokaaleks selle seaduse mõttes ei loeta eelmises paragrafis määratud lokaale kus istekohtade arv on alla 25 või publiku kasutamiseks olev põrandapind on alla 25 m². Samuti ei loeta lokaaleks eelm. paragr. määratud lokaale laevadel, raudteerongides, lennukel ja omnibustes.
- § 3. Maksukohuslaseks on avaliku lokaali valdaja. Uus valdaja vastutab solidaarselt eelnenuga, eelnenu tasumata maksude ja maksuvõlgade eest. Ühingu või klubi lokaalimaksude eest vastutab ühing või klubi ühes lokaali ökonoomi ja lokaali tulude eest vastutava teenijaga.

- Lokaali rendile võtjaga koos vastutab ka rendile andja.
- § 4. Avalik lokaal maksustatakse istekohtade arvu või põrandapinna alusel järgneval määral:

1. kui istekohtade arv 25 - 45 või
põrandapind 25 m² - 45 m² - käibe
maksust 1%
2. 45 - 65 istek. a. - 2% käibe maksust
45 - 65 m²
3. 65 - 85 i. - 3% " "
4. 85 - 100 i. - 4% " "
- 85 - 100 m. -

Iga järgneva 10 istekoha või järgneva 10 m² põrandapinna pealt 1% käibe maksust juure

Eelantud alustel kohvikud maksustatakse 1% võrra kõrgema määraga, restoranid aga 2% võrra kõrgema määraga.

Tantsuga lokaalid maksustatakse tantsuta lokaaldest vastavalt 1% kõrgema määraga.

Varieetee või kabareega lokaalid maksustatakse tantsuga lokaaldest vastavalt 1% kõrgema määraga.

- § 5. Maksusumma arvutab maksukohuslane ise ja tasub selle iga möödunud kalendri kuu eest hiljemalt järgneva kuu 5-ndaks.
- Äsjaavatud lokaalid (avalikud) avamise kalendri kuu eest maksu ei võeta.

Ülesandeks on analüüsida selle seaduse normistiku osutades

1. millised normid määritlevad kohustus adressaate ning kuidas viimaseid kategoriseerida.
2. millised normid määritlevad maksuolmastikku.
3. Millised normid määritlevad dispensatsioonide ning kuidas neid kategoriseerida.
4. mil. normid määritlevad maksualust ja kuidas arvostatakse maksusumma.

Määrused ja instruksioonid. (lk. 3 lõppu järgnevad 28 rida).

Maksundusõiguses võivad õiguse allikatena esineda seadused, sel juhul on tegu ka määrustega, millised on eeldaktid, millised alluvad oma kehtejõult seadustele.

Kas võidakse maksuõiguslikke nähteid seada seaduse abil või mitte? - On olemas 2 eriliiki määrusi; inter legen ja preter legen. Esimesed on määrused, mis ise ei loo ühtki normi - kuna teised on sellised haldusaktid - mis võivad luua ka iseseisvaid norme. Riigi maksundusõiguse alal tarvitada preter legen määrusi ei ole lubatav - kuna kõik maksundusnähted peavad olema fikseeritud seadustes. Inter legen määruste küsimus jaotatakse

- 1) materjaalseks
- 2) formaalseks.

Esimesi ei saa kasutada. Formaalsete normistikkude alal on määruste andmine võimalik. Teisiti on see lahendatav kogukondlike maksude juures - nad tarvitsevad märkida vaid piire, mida võivad määrata oma määrustega, mis võivad luua uusi määrusi. Vastavad määrused võivad olla ka preter legen - ja võib neid küsimusi lahendada vaid üksi praeter legeni kaudu.

Instruktsioonid on samad aktid nagu määrused ja nimetus on säilinud vaid vanast koolkonnast, milline oli tarvilik vana koolkonna juristidel, tah-
tes vabastada kohtu alt halduse. Kui instr. kaudu kodanike õigusi rikutakse, omab ta õiguse kohtu kaudu nõuda õigust. Instr. abil lahendatakse kõik tõlgendus küsimused maksundus õig. alal - seega teatud ühtlus organite tegevuses - vahe selles, kes neid võib anda. Määruste organiks P.S.
§ 10 järele on selleks ainuõigustatud R.V. - kuna ipso see õigus antakse haldusasutustele - seega kuigi R.V. nimetat ainuõiguslikuna, ei oma ta sel alal monopoli - kuigi alaliseks, üldiseks määrusi andvaks organiks on R.V. Seadused viivad ellu vähe isikuid ja organeid, kes võivad anda määruseid. Instr. andmisel ei või esineda V.V. ega R.V. - siin tuleb arvesse vaid maksuvalitsus, selle direktor ja Maj. min.

Vaata lühendid:

p.m. - põhimõte; P.s.-põhiseadus; R.V. - riigivanem

V.V. - Vabariigi Valitsus (lk. 4 keskel; edasi ka vallavolikogu)

R.K. - riigikogu; T.a. (lk. 14) - tolli alal.

- - - /// - - -

"Õiguskaitsse kasinus
Eesti maksundusõiguses.

Enne aine juurde asumist, olgu öeldud mõned sõnad - Praktiliste tööde kohta finantsõiguses.

Põhiprobleeme finantsõigusest poleks vaja kunagi ettekanada, vaid nendega tutvumine jääks õppija enda hooleks. Nende probleemide all mõtleme:

1) Maksundusõiguse mõiste ja tema vaatluse ilme.

2) Maksundusõiguse normistik: a) konstitutsioonilised normid, b) maksuseadused, aa) mõiste, bb) maksuseadise tehnika - materjaalsed ja formaalsed normid, nende ehitis - üld - eriseaduste konstruktsioonid. Meie tähtsamate üld - ja erimaksunduste lühike sisu (tulu - äri ... maksud.) c) võõrad seadused - nende liigid, sõltuvussuhted ja nende rakendus d) määrused e) administratiivsed aktid, nende liigid, omadused, kehtivus ja õigusjõud.

3) Tõlgenduspõhimõtted.

Üldosa vaadata prof. Vaabeli tööst: "Maksundusõiguse põhiprobleeme". Raamatu kõrval peab lugema öeldud seadusi. Kui see on tehtud, tuleb teha skeem materjaalsete normide kohta.

seadused	Maksu	Maks.
allikad	olm	alus
		gne.

Tuleb valida üks seadus ja see vastavalt täita tabeli alusel.

Vaadata võib Rauamägi - Eisenbergi Aktsiisimaksudest raamat...

Eriprobleemid. Võtame käsitlusele "Õiguskaitsse Eesti maksundusõiguses."

Õiguskaitsse esineb ainult seadusraamatuis. 1932.a. maksundusreformi aluseks oli ütlus-

tamise tendents. Enne 1932.a-t oli maksu
 normistik väga killustatud ja kitsas. 1932a.
 pandi kehtima Maksunduskorraldusseadus.
 Selle seaduse kaugem algatus tuli Riigikont-
 rollist. Riigikontroll uuris maksundusasjan-
 dust ja siis kontrolör Zimmermann saatis
 esitise, et ühendataks senised 3 maksudeva-
 litsust. Minister Oinas võttis küsimuse
 ülesse ja hiljem juba minister Zimmermann
 võttis sama ühendamisküsimuse tähtajaliselt
 ülesse. Prof. Vaabel töötas kavad välja ja
 Rkogu võttis nad vastu. Seadus avaldadi RT
 1932, 1, 1, muudatused: RT 1932, 91, 698,
 RT 1934, 55, 477, RT 1936, 27, 171, RT 1936,
 72, 726 - väga palju siin muudetud ja täien-
 datud (uue tolliseaduse tõttu). Pääle selle
 on lisaseadus RT. 1936, 2. Õiguskorra kaitses
 on liitseadused. RT. 1936, 4, 25. Val. korral-
 dus seadus ja Adm. kohtu kord ja Riigikohtu
 seadus. Maksuasutises on oluliseks aluseks
haldusakt, temale baseerub kogu õiguskomp-
 leksi lahendus (ligemalt Vaabeli töös). Ad-
 ministratiivakt on aluseks jälgimisel, kus
 asutis, mis andis akti, on teinud oma töö
 seaduse kohaselt. Kuidas kontrolli teostada?
 Selleks on nõuetav, et üks akti adressaat
 tõstaks vaidluse esile (vaidluspööl), et akt
 pole õige, või on vigane. Peab olema veel
 keegi, kes otsustab selle küsimuse üle. Kee-
 gi peab veel teistkordselt hindama akti. Kes
 selleks hindajaks on, seda näeme edaspidi
 (allpool). Tsiviilkohtupidamise korras on
 kohtunik, nõudja ja kostja, siin on seega 3
 osalist. Maksude alal on see ka kujuteldav,
 riigipiline administratiivprotsess ei kavatse
 rull jagada 3 - ks, kuid see jaotus on võima-
 lik (meil 3 - as pool Maksude Valitsuse
 pool). Otsustajaks organiks meil on see asu-
 tis, kes esialgselt on väljanud administra-
 tiiv akti. Ta esineb valde puhul, mis esita-
 takse maksustamise vastu. On veel 2 erilist
 asutist, mis on teisteksprotsessi staadiu-
 neiks - maksu - ja tollipeakomitee. On ette-

nähtud ka Riigikohus kaebeorganistatsioonis
 lüliks. Need otsustajad tulevad esile kaebe-
 menetluses, tavalises juhus esineb ka veel
 kriminaal - ja tsiviilkohus - tempelmaksude
 asjus. Kõigi nende tõstetud vaidluse otsus-
 tamine, välja arvatud viimane, materjaalses
 mõttes kohtuorganid moodustavad rea, millega
 meil tuleb tegeleda maksundusõiguses.

§ 1. Õiguskaitse vahendid.

Üldreeglikult vaatlusel oli, et pidestume
 administratiiv-aktiga, kuid peame siia lisan-
 dama veel mõnigaid momente. Õiguskaitsevahen-
 did liigituvad vastavalt administratiiv aktile
 Akt määrab kindlaks maksukohustused. Selle
 puhul on küsimus selles, 1) kas kohustus on
 õieti määratud; kas see summa, mis määratud,
 on õige ja vastab oludele. See küsimus vajab
 kõige täpsemat korraldust. 2) Trahvikorral-
dus, mil ta esineb, siis on tegu rahasummaga.
 Ülejäänud liigid võib jagada kohustavaks ja
 õigustavaks aktideks (tulevad omal lugeda).
 Lisades neile veel õiguskaitse küsimusele
 viivituse, omamegi kõik aruteluks. Esimeseks
 õiguskaitse vahendiks on vaie (M.K.S - os)
 erimomendid määritlevad tähtaegu. Tekib küsi-
 mus, kas ei tule puudutada mõnda eelmist sea-
 dust. Seaduse teksti järgi tuleb arvestada
 ka Adm. menetluse seaduse üksikuid rakendata-
 vaid sätteid. Vaie õiguskaitsest tuleb rakenda-
 tse ainult 2 juhul: 1) maksustamiskorraldi-
 se ja 2) trahvikorraldise alal. Siin algab
 õiguskaitse vaidluga; mis seaduse järgi tuleb
 esitamisele samale asutisele, kes määras mak-
 su. Selleks võib olla maksuinspektor, tulu-
 ja ärimaksukomisjon, tolliinspektor (võib
 panna ka ulesande tollirevidendile, vaie sel
 juhul ikkagi esitatakse tolliinspektorile).
 Pääle selle on eriline komisjon - aruandvate
 ettevõtete maksustamiskomisjon. Üldpõhimõt-
 teliselt vaie peaks olema vaidlus, mis tõste-
 takse sama instantsi oes, kes seda küsimust
 lahendab. Meil esineb aga moment, et teda ot-
 sustamiseks määratakse ka teisele isikule,

kuid vaie esitatakse ikkagi vastavale isiku-
le. On oluline, et vaide puhul tuleb küsimus
täielikult uuesti läbivaatamisele. Peab avas-
tatama eksitus, mida maksuäärja on toinud.
Võib tapsalt samade võtetega maksu määrata,
nagu see algul toimus. Praktiliselt seda kü-
simust jälgides näeme et just kasutatakse
palju vaide võimalust, sest muidu oleks vaja
väga palju vastavaid astusi. Tolli alal on
vaiko crand, kus asja sisuliselt uuritakse,
asi, mille suhtes vaie tõstetakse, peab olo-
ma tolli korralduses, muidu kaoks võimalus
asja kontrolliks. Võttes ja vaadeldes moie
aldusakte, näeme et lõpnatu palju neist jääb
valja sellest korrast. Asjad peavad olema
vaidest läbi käinud, siis võivad nad edasi-
minna teisis instantsses. Sama liini pidi lä-
heb juhtum, kus maksudevalitsuse direktoril
palutakse kinni pidada otsus, direktor aga
eitab, siis sel juhul võib edasi kaevata.
Võib ka olla veel inspektori kooldumine,
vaide esitamise tähtsava uuenduse ja kaigu
andmise küsimuses - viimased loetud ei oma
vaiet, vaid liituvad liini II astmes - tule-
vad maksupeakomiteesse. Sellel maksupeakomi-
teel ja tollipeakomiteel on oma kindel kom-
petents, mille alusel asi läheb edasi Riigi-
kohtusse. Peame mõtlema võimalust esitada
administratiivkaebus ulemale - kui tegu oli
maksuinspektoriga ja see minu arvates toimus
obaõiglaselt, siis kaebus edasi maksudeva-
litsuse direktorile või kui oli väärasti ta-
litajaks direktor, siis majandusministrile.
Siit võib küsimus edasi minna Riik-
kohtusse. Maksustuskorraldised võivad olla vormilised
ja vormi vabad. Võime nõuda kindlalt, et ka
vormivabu administratiivseid korraldusi sa-
mas korras lahendataks. (Näited prof. Van-
boli töös).

Teiste administratiiv aktide alal võib
osineda ka komplikatsioon. Samas nõude mak-
suinspektorilt mingi teadoteks ja me
loime olevat selle nõudmise mitte õige.
Võib ju esitada vaide selle vastu, kuid sea-

22
dus seda ette ei näe ja tal pole praktilises
mingit tähtsust. Asja sisult vaadeldes näe-
me, et on küll nõutud andmeid, kuid see
nõudmine on ainult ideeliselt esinev, ta ei
kohusta veel millekski. Ma võin selle nõude
kõrvale lükata ja inspektor võib seega ka
rahulduda ning asi on lõpetatud. Kui aga in-
spektor ei rahuldu, esitab ta trahvimisak-
ti seaduse nõude mittetäitmise pärast ja
müüd võib vaiet ja kaebet esitada, inspek-
tori põhjendamatu nõudele toetudes.

Kokkuvõtte: a) vaide mõiste - vaie on
maksuasutise korraldisest õiguslikult puu-
dutatu kirjalik vaidlus korraldise vastu
ja palve võtta see ümberotsustamisele.
(Oluline, et puudutatu, kirjalik, vaidlus
ja palve). Vaie esitatakse samale asutisele,
kes korraldise tegi. Vaie on esimene aste
õiguskaitse süsteemis ja talle järgneb kae-
bus maksukomiteele ning säält vastavas kor-
ras edasi.

b) Vaide seaduslik alus - korraldatud
MKS-ses § 67-71, 138 ja Täieenda-
valt Toll. m. Seaduses § 162, 339, (Tulumak-
su seadus) - TMS §§ - 55, 59, AMS (Arimaksu
seadus) - § 559, TeMS (tempelmaksu seadus)
§ 21, p.11, Adm.Men. Seadus

c) Vaide rakenduse ulatus. 1) rakenduse
sisuline ulatus - vaie tuleb rakendamisele
trahvi- ja maksustuskorral, hoolimata sel-
lest, kas ta oli vormiline või vormivaba.
Pääle selle tuleb ta rakendusele õiguskait-
ses liidetavate aktide puhul kaudselt. Sää-
rasteks õiguskaitstes liidetavateks akteks
on mitmesugused nõudekorraldused. Erandli-
kult tuleb vaie rakendusele pärandusvara
hindamise komisjoni otsustele P-KMS - § 22
p.1 (Pärandi-Kingimaksu seadus). 2) Vaide
rakenduse vormiline ulatus.

§ 2. Vaide rakenduse vormiline ulatus.

Vaie tuleb rakendusele eelpoolmainitud
korra alal ainult sel juhul, kui nad puu-

dutavad makse, mille alal on MKS kehtima pandud. Nendeks on: TuMS - MKS maksmapanekys, I, P.1, AMS, - MKS mps, Rahakapitalide maks, MKS mps muudatus RT 1936, 31,271; TeMS ja Kinnistusmaksu suhtes - RT 34,55,478. Tollimaks - Kehtiv Tollis. § 362, 339. Pärandi ja Kingim. (PKM) - § 38, § 20 p. 2. Trahterimaks - sama seaduse § 19. Need on, kus otseselt rakenduse kord on kehtima pandud. Trahterimaks pole riigimaks. Formaalselt on ta küll riigimaks, sisult aga omavalitsuse maks. Pääle nende otseste rakenduste on veel kaudselt rakendatavad - sadama maksud - MKS § 14 määrab, et nende maksude võtmine toimub tolliasutuste poolt - tolliasutus on kohustatud rakendama tolliseaduse eeskirju. Kaebavahekorris tuleb lahendada tollimaksu kaitse korras. Lähikõigu maksu juures on rakendamisel samane lugu. Aktsiisimaksude alal vaie rakendusele ei tule. See on omapärane juht, ei saa aru, miks siin vaie rakendusele ei tule. On läbisurutud eriseisund, et aktsiisi maksustus toimuvat erilisel viisil, objektiivselt ja ei alluvat üldmaksustusele. Tempelmaksu juures on aga täpselt samane nähtus! Kui aktsiisi juures toimub mingi viiperus, nõutakse lisavat täiendust ja siin võiks samahästi rakendada vaie. AMS-ses on ettenähtud juhud - § 172, kus on näha, et suvalisuse aste pole absoluutne. Keeldumine võib leida aluse vaideks ja on küsimus, miks ei alluks see kord üldisele vaide korrale. Siin on sisuliselt üks instants kõrvaldatud. Kui on ka vormivaba maksustuskorraldis, peaks toimuma ikkagi vaie, kuid tõlgendatakse seni teisti ja ei rakendata seda korda.

Kaudne efekt on vaidel ka teede korraldus maksu korral. Samuti on lugu kultuurkapitali suhtes. (Siin ei tohi esineda ühtegi teadmatust).

d. Vaiete otsustamise allumine (kokkuvõttes jaotuse järg).

Esitamine ei tähenda veel otsustamist. Üldreeglik on, et kellele vaie esitatakse

se, see ka otsustab. Pärandusmaksu alal on maksuinspektor otsustav (seega erand). Ka tollimaksude alal kui korraldise tegi tolliinspektorile alluv ametnik, esitatakse vaie tolli inspektorile, kes ka otsustab. Kui on maksudevalitsuse direktorile alluv ametnik, esitatakse vaie inspektorile, otsustab Maksude valitsuse direktor.

§ 3. Kaebus maksu- või tollipeakomiteele.

a) Kaebuse siht.

Siin pole erinevust administratiivalal olevast mõistest. Kaebusega taotellakse vaide puhul tehtud otsuse kontrolli maksustamisest sõltumatu kaebeasutise poolt. Sarnaseiks asutuseks on maksu- ja tollipeakomiteed. Komiteed toimivad seda kontrolli nii sisuliselt kui vormiliselt - seega täies ulatuses. Kontrolli teostamisel pole nad seotud ei asjaosaliste poolt esitatud tõenduste ja andmetega ega ka taotlustega. Kaebuse puhul tehtav otsus on kaevatav ja ta pole lõplik. Peakomiteede otsus võib haarata kõik siia puutuvad küsimused. On vaid üks takistus - seaduses: tolli alal ei saa haarata otsusega esemete tariifilise alluvuse ja kaaluküsimusi, kui nad võetud välja tollilt enne vaide esitamist. Sel juhul ka ei saa valet esitada ja nii ei saa seda küsimust haarata ka peakomitee.

b) Kaebuse seaduslik alus.

MKS - §18-25, 39-41, 72-94, 90 prim.97, 97¹, 138-140, 159, 161 ja viitekorras. Täiendavalt Tollimis - 162-169. Ka adm.K.K., millele viitab MKS. 97¹ ja selle seaduse (AKK) § 94 viitab Tsiviilkohtup. seadusele.

c) Kaebuse rakenduse ulatus.

1) Sisuline ulatus.

Tuliasjad, milles kaebus võimalik, on täpsalt loetud seaduses: kõik tuliasjad, mis otsustatakse vaidekorras, revisjonikor-

ras. Ka võib esitada kaebusi Maksude Val. direktori korraldusile sissenõudmise seismapaneku peale (MKS § 78). Ka inspektori keeldumise puhul arutamisel, vaide tähtaja mitte uuendamise korral võib kaevata. Neil juhtudel tuleb küsimus arutusele I astmes, vaide puhul II astmes.

2) Vormiline ulatus.

Vormiliseks piiriks on: võib esitada kaebust ainult nende maksude alal, kus vaide on rakendatav (Ei saa midagi kõrvalt sisse tuua).

d) Asjade alluvus peakomiteedele.

On 2 peakomiteed - tolli- ja maksupea-komitee. Tollipeakomiteele alluvad kaebused tollimaksude asjus, tollivalitsuse poolt võetavate muude maksude asjus (näit. sadamamaks), korraldiste, trahvide asjus, tollitasude suhtes - see pole aga enam maks, vaid tõeline tasu (blanketi, lao, komandeerimistasu jne.). Siingi esineb vaide ja õiguskaitse, seetõttu paigutamegi selle küsimuse siia maksude alla. Kõik muud kaebused tulevad otsustusele maksude peakomitees. Mõlemad peakomiteed asuvad maj. min-i juures, kuid sisult on nad kohtuasutised, mitte haldusasutised. Nad lahendavad sekundaarfunktsioone (2 x arutamine). Et kaitsta sõltuvust maj-min-ist, oli vahendeiks - komitee a) pidi olema kvalifitseeritud koosseisuga, mis raskeendab liikme eemaldamist, b) taheti teha komitee liikme tagandamine raskeks, umbes samaseks nagu kohtunikel, c) MKS ei võimaldanud Maj-min-ile kuuluvat määruse täitmist, ainult Rvanem võis anda PS-e alusel siin määrusi. Komitees on alalised ja ajutised liikmed. Alaliste liikmete määr pole kindel, kuid nõue on, et nad oleks juuriidilise haridusega, erandeid võib teha ainult 1 ja väljapaistvate isikute kasuks (praegu on 3 alalist liiget - 2 jur. ja 1 teoloog). Komitees peab olema vähemalt

3 - 1 esimees, 1 alalinelige ja 1 ajutine liige ja see viimane varieerubki - 3 juhul: 1) Kauband.-tööstuskoja esindaja, 2) Ühistevaduskoja esindaja ja kolmas Maj.Min-i esindaja. Säärases kolmeliikmelises koosseisus komitee teotseb. Tollipeakomitee koosneb 3 liikmest, esimehe nimetab Rvanem Maj-Min-i ettepanekul ja liikmed Maj. Minister. Esimees on alaline, kuna 2 teist tulevad Maj. Min-i poolt Kaub.-Tööst.Koja ja Ühistevaduskoja kandidaadest. Maksupeakomitee alalist liiget asendab kohtumin-i kodifikatsiooni osakonna liige, kuna ajutistel on asetäitjad. Tegelik õiguslik seis on samane teiste haldusametnikega, esimees saab ainult võrdselt kohtunikega palka. Määrusandlust ei kasustatud viimase ajani. Muudatusseaduses RT 1936, 92,726 on antud Maj-min-ile õigus määrusi anda, määratella mõisteid - see on inter legem ja ta tõlgendab seadust. Pääle selle ka võib anda määrusi seaduse täitmiseks. Maj. Min-i mõjuvõim on siin seega suurenenud.

§ 4. Administratiivkaebus adm.menetluse seaduse põhjal.

Eelpooltoodud piirid on äärmiselt kitsad. Õiguskaitse korrast olid jäänud välja suureldki maksud. Kuid säärast tühikut õiguriigis olla ei saa. Seetõttu peab kodanikul olema ka väljajäänud maksude suhtes vaidluste esitamise võimalus. Seni tõlgendati seda õigust PS-e alusel, kuid nüüd kehtib Adm.menetluse seadus, millega senine eeskirjatu tühik täidetud. Neil juhtudel, kus vaide ja kaebus pole võimalik eeltoodud viisil, on võimalik adm. kaebus astmeliselt - ülemusele.

Kaebuse rakenduse ulatus - adm. kaebus on võimalik kõikidel neil juhtudel, kus pole nähtud ette õiguskaitse korda. Siin tuleb rakendusele adm.m.kord, seega kõigil juhtudel, mis eelpool pole puudutatud. Kaebuste otsustamine allub järgmisele kõrgemale võimkondlasele. Inspektor - maksudeval. dir. -

Maj.Min. On võimalus veel edasikaebus Rkohtule.

§ 5. Adm. kohtulik kaebus Rkohtule.

Seega oli: Vaie, kaebus maksupeakomitee le, adm. kaebus ja nüüd tuleb adm.kohtulik kaebus Rkohtule. Ta on lõplik edasikaebe vahend ja on revisjonikaebus - tuleb nii sisulisele kui ka vormilisele lahendamisele

b) Kaebuse seaduslik alus.

Siin on üldised alused üheltpoolt ja erialused teiselt poolt. Üldiseiks on AKK, sama seaduse viite aluse Tsiiviikohtupid. seadus, Riigikohtupidamise seadus. Edasi Vene Senati seadus, kuid sellele on vaielnud vastu prof. dr. Kliiman, nii et ei saaks ka teada lugeda kuuluvaks siia. Erilised alused - MKS - §§ 94,95,97 ja viitekorras § 105.

c) adm.kohtuliku kaebuse rakenduslik ulatus.

Ta on universaalse ulatusega - kõikidele administratiivaktele kõikide maksude alalt. On ükskõik, kas maksud on peakomiteelt või adm.asutusilt.

§ 6. Asjade ümberotsustuse taotlus (Adm.menetl.seaduse järgi = asja uuendamine).

Kava järgi vaadata adm.aktide jõust maksunduses. Näeme, kuidas otsus on siduv mõlemale poolele. Kui kaebuskord rakendatud, on ta lõplik ja siduv. Kui aga protsessi kestel polnud isikul teada teatavaid asjaolusid ja need selgusid hiljem, siis peab võimaldama ka sellist seadusjõusse astunut otsust ümber hinnata.

a. Mõiste.

Pääle otsuse lõplikku jõustumist (kui kõik vastavad võimalused möödunud) võimaldab sisuliselt otsustada veel ümberotsustada.

mine. Kaebestants ise sisuliselt ei otsusta asja, vaid ainult küsimust, kas lasta asja ümber otsustada. Teatavais piires tuleb siin esineda ka tõendisena. Siin võimaldub uuesti rakendada õiguskaitse vahendit, kui juba asi on sisuliselt otsustatud. Ümberotsustamine sisult pole õiguskaitse vahend, vaid on seda kaudselt. Ümberotsustustetaotlus toimub 2 teel - 1) MKS ja 2) Adm.aktide alal (esimeses ainult maksukorraldustel).

b) Maksustusotsuste ümberotsustus.

MKS §§ 99-107, 134 (vaadata).

c) Taotluse rakenduse ulatus.

aa) Sisuline ulatus.

See taotlus tuleb rakendusele ainult trahvi- ja maksustuskorralduste alal ning nende suhtes tehtud vaiete ja kaebuste puhul tehtud otsuste vastu. Siia ei kuulu Riigikohtu otsused. Tuleb pidada õigeks, et ta on rakendatav ka pärandusehindamise komisjonide otsuste ümberhindeks.

bb) Vormiline ulatus.

Võimalik on ta ainult neil aladel, kus maksma pandud MKS õiguskaitse kord. Erand sellest tollimaksu ala - tervenisti MKS § 102-s on ärajäetud võimkonna määritlusel alal, on ette nähtud peainspektor ja maksuinspektor, mainimata on tolliinspektor ja tollipeakomitee asjad (1936.a.m).

d) Ümberotsustustetaotluse otsustamise alused.

Otsustab asja maksuinspektor, siis otsustab maksuinspektori suhtes peakomitee, peakomitee enda otsuste suhtes Riigikohus.

2) AMS alusel Asjade uuendus.

§ 97 - 101. AMS.

Rakendusulatus -

siia kuuluvad kõik aktid, mis ei kuulu eelpoolse korra alla.

Otsustamise alluvus - ametnik, kes viimase astmena otsustas asja.

III osa.

Õiguskaitse menetlus.

A. Õ.k.k. menetluse üldised põhimõtted.

§ 7. Vaide või kaebuse algatamine.

Menetlus algatub ainuüksi asjaosalise algatusel. Kui maksuõiendus algatub ametlikult, siis siin see ei toimu kunagi. Loomulikult algatus ei saa olla kunagi omavoliline, selleks peab olema õiguslik huvi. Huvi suundub õigusliku olukorra seaduskorra järele. Et algatada menetlust, peab meil olema akt, millega on huve rikutud. Kui akt on veatu, pole huvi rikkumist ega seega ka algatust. Millal on akt veatu? 1) Kui ta on antud kompetentse asutise poolt õiges vormis, õige menetluskorra alusel ja õige sisuga. 2) ka tühine akt ei riku huve igakord. Seda teeb ta siis, kui on olulised vead. Ei saa anda siin realse akti definitsiooni, vaid see tuleb järeldada pos. õiguse olukorrast. Ta on tühine absoluutse inkompetentsi puhul, kirjavormi puudusel jne. Sellane akt ei evi mingit õiguslikku jõudu, juba andmis-momendist peale. Piisab sellest, kui teatada sellest vastavale asutisele.

Õiguskaitse menetlus algatub ainult vealiste aktide puhul. See akt on vaieldav, ta on tingimusi kehtiv - kehtib otsustamiseni. Vaidluse lahendamine ongi õkaitse lahenduse sihiks. Õkaitsekorras vaieldav akt kas tühistatakse või ravitakse ja antakse talle seega tingimusteta kehtivus. Viga võib avalduda kas asutuse kompetentsi või menetluskorras või akti vormis ja sisus. Kõigil juhtudel on viga tingitud kas seaduse ebaõigest ra-

26
rakendusest või seadusele subsumeeritakse asjaolude väärast määramisest või ebaõigest suvaõiguste käsitlemisest. Need 3 momenti põhjustavad akti vaieldavust ja loovad aluse õiguskaitse menetluseks.

b) Põhjuste rakendamise piirid õk menetluse algatusel.

1) Seaduse ebaõige rakendus kitsendusest tekitab õk rakenduse. Menetluse algatus peab taotlema akti õiguspärasuse kontrolli (eriti oluline Prantsusmaal). Siin ei haarata küsimust, kas on normist õieti aru saadud, vaid arvestatakse ka seda, kas rakenduse puhul on õieti koordineeritud ülemastme normidega. Küsimus peaks seega minema ka PS-e kontrolli. 2) Seaduse subsumeerimise all mõtleme neid normatiivtoiminguid, mis määravad akti andmist põhjustavaid momente. Üksikute akti liikide alal on nad eri osa ja kaaluga, eriti olulised MK (maksukorralduse) alal. Sotsiaalsete nähtuste alal peab ta määrama kindlaks maksumäära. Ebaõige määramine võimaldab õk algatust, pole erandiks ka Rkohtusse esitatavad otsused. ÕK-s on just asjaolude määramine oluliseks.

3) Vaidlust tekitanud suvaõiguse väärkäsitletus.

Tegelikult seisukoha võtt on siin õige piiratud faktiliselt. Meil õkaitse korras kaalutakse, kas küsimus on otsustatud kompetentse organi poolt teatavais piires, sisulise külje suhtes ei võeta seisukohta. Paljudes välismaades on maksude alal suvaõiguse kontroll täieline. On kindel, et see küsimus ka meil korraldust nõuab. Arvatakse, et käsitletu peaks kuuluma adm.asutusele. Õigusliku olukorra kujundamisel suvaõiguse tähtsus suureneb, aga nõuab ka õiguskaitse misimust - õigusteatus peab näitama teid nende rakenduseks.

On rida vormilisi takistusi, näit. tolli alal ei saa esitada valet tariifi, arvu ja finantsõigus b.

kaalu suhtes päale esemete tollilt välja võtmist. Ei saa esitada maksu- ja tolli pkomiteele kaebusi küsimusis, milles polnud esitatud valet. Ümberotsustamismenetluse algatamine on võimalik ainult uute asjaolude selgumisel. Kui maksustamistoimetust toimus kohuslase tagaselja, on võimalik algatada ümberotsustust. Uutel asjaoludel ei arvestata neid, kui oleks saanud juba esimesel korral neid ette tulla. AMS-e järele võib esitada uute asjaolude ilmnemisel, dokumendi ebaõigusel ja valetunnistusel valet või kaebust.

c) Õiguskaitse menetluse algatamise tagajärjed.

Vaide algatuse tagajärjed on 2-sugused. 1) Vaide vastuvõtja, kui ta pole otsustaja, on kohustatud edasi andma otsustajale, see peab otsustama. Asja käsitletus seega allub ainult otsustajale. Korralduse andja ei saa midagi teha siin uuesti arutamisel. Sellest üldpõhimõttest on erandeid: tolli maksude alal on ettenähtud kontrollrevideerimine. On mõeldav, et see teostub ka päale vaide algatust - seaduses on jäetud lah-tiseks, kui kontroll teostub, mis saab vaide-dest. Päale kauba väljavõtmist ei saa enam kontrollida kaalu. Kui uus otsus rahuldab valet, langeb vaide ära, kui ta sisuliselt osaliselt rahuldab, võib ka jätkuda, kui aga ümberotsustus suurendab nõuet, tuleb paratamatult esitada uus vaide. Vaide otsustaja saab koordineerida oma tegevust siin kontrollmenetlusega. 2) Vaide esitamine peatab korraldise täitmise (seaduses esineb ka otsus). Sellest on erandeid - tollimaks, kus vaide esitamine ei peata otsuse täitmist - kauba väljavõttu ja maksu tasumist. Päale selle on üldiseks kitsenduseks, et kui maksuinspektor, kui talle esitatakse vaide, võib nõuda kindlustust maksu tasumiseks. Kui seda kindlustust ei anta, ei tarvitse valet arutada. See otsus ei tohi olla kunagi maksuinspektori poolt suvaline.

27
vaid faktiliselt põhjendatud. Kahjuks pole selles küsimuses erikorda kaebuseks ette nähtud. Kuni ta pole kehtima pandud, on tal suur õigustehniline puudus. Trahvikorraldisse ei saa enne valet esitada, kui on täideviidud (kui aeg mööda, või teises instantsis otsustatud).

Kaebuste esitamine maksu-peakomiteele. Üldreeglina ei peata ta otsuse täitmist, arvatud välja trahvikorraldised. Siin erandina maksudevalitsuse direktor võib lükata edasi täitmist, kuid kindlustuse alusel. Ka see- gi peab toimuma aktis tõendavate faktidega. Sellise korraldise vastu võib esitada kaebuse maksupeakomiteele. Meil oli tendents alates 1920.a., kus tegu oli suvaõigusega, et seda maksimaalselt kasustati. See aga pole võimalik uue MKS juures, mis taotleb õigusriiklikku korda. Siin õ-kaitse on suurima efektiga, kindlustades varandusliku seis- su. Kui küsimus on p-komiteele esitatud, ei saa mingi vahepäälne instants küsimust üles võtta ja otsustada. Varem tõstsid otsus- tamise allasutised. MKS § 90¹ on lahendatud, et maksudepeakomiteel on õ-s otsustada asja sõltumatult taotlusest. Maksudepeakomiteel on siin seega adm. funktsioone lisandunud, mis pole otstarbekas. Esialgse otsuse teinud asutis võib siin ka ise ümber otsustada. Seda juhul, kui ta leiab, et kaebus on vääriv, tähelepanu. MKS-e põhjal Riigikohtule esita- tud kaebused ei peata täitmist, kuid Rkohtul on õigus seda peatust teha. AKK järele tule- vail asjul Rkohtusse, pole takistusi asja ümberotsustamiseks vahepäälseis intantses. Neid juhte on võrdlemisi palju.

§ 8. Menetluse üldine ilme.

a) Asutise ametkohuslik teotsemine
(official-maxime).

Õkaitse algatus sõltus ainult asjaosalise palvest. Kui küsimus oli ametlikult alga- tatud, ei sõltu kõik aga üksi enam asjaosa- listest. Ta võib küll tagasi võtta oma esi-

tise ja sellega katkestada, kuid ka uusi tõer-
deid ja lisandeid esitada, mis aga palju ei
mõjuta menetlust. Vaide puhul seadus ei nõua,
et vaide esitaja peaks esitama oma tõendised.
See on ka arusaadav, sest korralduse andis
maksuinspektor, kellel oli küllaldaselt
vahendeid õigeks korralduseks. Tuleb oletat-
da, et ta pole kasutanud kõiki oma võimalusi
ja võib seda nüüd teistkordselt teha. Kuna
inspektori ei saa uurima sundida, tuleb luge-
da õigeks kodaniku subjektiivseis huvides, et
ta esitaks vaidega seoses ka oma andmed. Kui
andmed on puudulikud, ei otsustata veel and-
mete esitaja kahjuks, vaid inspektor peab
tegema kõik, et oleks võimalik objektiivne
otsus - hankima ametvoliliselt oma õiguste
piires olevaid andmeid. Kaebuse esitamisel
maksupeakomiteele on andmete esitamine ko-
huslik. Kui on puudulikult andmeid esitatud,
siis on võimalus, et korraldus on täiesti
põhjendamatu määratud. Siin on tegu nega-
tiivsega, seda aga kuidagi tõendada ei saa,
näit. et summat pole saanud). Siin peab mak-
su- (tolli-) peakomitee hankima andmeid mak-
suinspektorilt, kes otsuse tegemisel pidi
toetuma objektiivseil andmeil. Kui oli mää-
ratud ebaõige maks, tõenduste mitteesitamine
ei tühista õkaitse korda. Teine juht on
säärane, kus kaebaja taotlus sisult ei vaja
faktide tõendamist - see on suvaõiguse väär-
käsitus või seaduse ebaõige rakendus. Siin
ei ole vaja tõendusi ja tõenduste esitamata
jätt on loogiline ning ei mõjusta õk. menet-
lust. Kui kaebuse esitajal aga oli vaja
esitada positiivseid tõendusi oma huvides,
siis tuleb seda lugeda talle absoluut-
selt kohuslikuks, maksupeakomitee peab ainult
olema täiendavaks materjaliks. Kui maksupea-
komiteele esitatud kaebust ei tõendata, võib
juhtuda, et neid ei otsustatagi. Seega otsus
võib kahjuks tulla kaebe esitajale, kui ta
seaduse poolt pandud kohustusi ei täida.

b) kirjalikkus ja suusõnalikkus õk
menetluses.

Õk algatus on alati kirjalik (seaduses

28
ette nähtud). Materjalid, mille põhjal esi-
tatud, peavad esinema koostes. Tunnistajate
sõnavõttud (ekspertid, 3-dad isikud) proto-
kollitakse - tõendis avaldub seega jälle
kirjavormis. Otsus ja motiivid on kirjali-
kud. Toiming aga märgitakse paberile, see-
ga omab ka otsus kirjaliku kuju.

c) asjade arutamise kord.

Asja arutamine on kinnine, välja arva-
tud Rkohtus. Asja arutamisest võtavad osa
asjaosalised (kaebaja, volinik, vastutajad,
maksuavalitsuse esindaja, ka kutsutud as-
jatundjad ja tunnistajad). Kui vaide aruta-
mine toimub üksikisiklikult, ei esine ka
vaide esitaja juures (seda näeb ette ka AMS)

§ 9. Tõendusvahendid ja nende käsitus.

a) Tõendusvahendid.

MKS ei määritle tõendusvahendeid, kuid
maksuasutiste, samuti maksupeakomitee suhtes
kehtivad seadused viidete korras, mis
seda ala korraldavad. Nad tulevad rakendus-
le kooskõlas maksuasutiste sihtidega ja
tegevustega. Sellasteks seadusteks on AMS
üheltpoolt. Ta võib kehtida ainult vaiete
suhtes, kuna peakomitee tegevuse suhtes on
ette nähtud Tsiviil Kohtupidamise kord.
Eriseaduste põhjal võib luua ka erikoh-
tuid (uues PS). Maksupeakom. tuleb lugeda
ka erikohtuasutiseks, mitte aga haldus-
asutiseks; ei tule rakendada siin haldus-
asutuste korda peakomiteedes. Teiseltpoolt
leiame terve rea eeskirju, mis puudutavad
seda küsimust otseselt ja kaudselt ja sel-
alusel saame selguse tõendusvahendeis. Õkait-
se menetluse sihiks on objektiivselt õigla-
se kohustuse selgitamine. Valet või kaebet
otsustav asutis on kohustatud vaatama, et
pole ebaõiget rakendust, et see poleks kal-
duv suvalisele ebaõiglusele. Kui olukord on
sellane, siis selle sihi taotlusel ei saa
asutis piirduda ainult maksukohuslase antud
andmetega, vaid peab ametkohuslikult hanki-

ma teisigi andmeid. Ta pole küll üldreeg-
lilt nii seotud normaalseste tõendustega kui
tsiviilprotsessis, aga gradatsioon on re-
latiivse tähtsusega (saame näidata palju
maksuasutis arvestab).

1) Kirjalikud tõendid

evivad õkaitse menetluses mitmesugust
rakendusulatust ja kaalu vastavalt nende
liigile ja maksuiseeloomule. Need rakenduse-
le tulevad kirjalikud tõendid võivad olla
mitmesugused. Vaatleme:

- aa) Ametlikud ja tõendatud dokumendid,
- bb) ametlikud kirjad,
- cc) ülevaatuse protokollid.
- dd) ametlikud teadaanded 3-ilt isi-
kuilt,
- ee) ärikirjavahetus ja
- ff) ärirahamat.

aa) Ametlikud ja tõendatud dokumendid.

Ametlikud dokumendid on sellased, mille
tekkimine on ametiasutise poolt põhjendatud,
tõendatu võib ka eraisik koostada ja amet-
asutis tõendab siis. Nad mõlemad omavad
kõrvaldamatut tõestusjõudu. Nad ei kehti
küll absoluutselt, kuid säärase doku-
mendi kõrvaldamiseks peab ta olema tões-
tatud teiste dokumentidega. Tõendada
võib ainult sellega, et dokument on vale,
(ei vasta nõuetele koostamisel) või
võltsitud (osa modifitseeritud). Kuni
aga sellane asjaolu pole tõendatud, on
nende tõendusjõud vääramatu. Nad oma ra-
kendusulatusele leiavad kasutust pärandi-
ja kingi-, kinnistus-, tempel-, rahakapi-
tali maksu juures, kuid ka mujal. (Tõendus-
te probleem on meie maksunduses täiesti
käsitlemata. Pole kasuistlikumat käsitlemist
kui siin esineb. Oluliseks õkaitse puudu-
seks ongi see, et pole siin korda kindlalt
fikseeritud. Tehnika šabloniseerub ja see
harjumus tuleb rakendusele, mis aga ei

29
võimalda viia läbi soovitavaid uuendusi sea-
dustehniliselt. Meie maksuseadusandlus po-
le seda küsimust käsitlenud).

bb) ametlikud kirjad

võivad olla tekkirud enne vaieldava
eseme esiletulokust. Nad võivad olla antud
1) vaieldavat küsimust otsustava, lahenda-
va asutise enda või 2) teiste poolt. Nende
tõendusjõud on seda suurem, kui nad on
antud mittekäsiteldava vaidlusastme poolt
ja veel enne vaidlust. Väärtus oleneb sisu
selgusest ja seadmisest kooskõlast. Mitme
kirja puhul nende omavahelisest kooskõlast
siis neist alustest, mis tingisid kirja
sisu ja andmise (küsimus võib tulla alles
siis arutusele, kui oli enne vaidluse te-
kitamist kirjutatud. Küsimuse lahendusel
võis ametiasutus ise kontrollida olukorda -
see alus on olulisem, kuna esimene alus
(tunnistajad) ei eelda sellist suurt täp-
sust). Kõigi nende küsimuste üle otsustab
kaebuasutis oma veendumise järele. Kuni
vastupidise tõendamiseni on kiri tõendus-
võimne. Ta pole aga niivõrt vääramatu kui
aa) liigi juures. Siin, nagu näeme, kaht-
lus tekib ja ka kaudseil andmeil võib tõen-
dusjõudu juba väärata.

cc) Ülevaatuse protokollid.

Ülevaatus on ametlik toiming, sünnib
seaduses täpsalt nähtud menetluskorras,
mille sihiks saavutada ülevaatuse tulemus-
te kindlust ja vaatluse täpsust. Sääljuu-
res ülevaatusel võivad viibida asjaosalised,
nende juurdekutsutud tunnistajad (ka amet-
asutuse poolt kutsutud). Nad võivad anda
seletusi protokollile, seega on ka võimalus
vaielda protokollile täpsuse vastu. Protokoll
on vormiline akt, mis kindlustab kõigi
vaadeldavate asjaolude ja tingimuste õigot
ja sihikohast vaatlust. Kui protokoll on
vormikohane, sisult selge ja tunnistajate
poolt pole esitatud vastuväiteid, kui see

oli võimalik, on protokolli jõud vääramatul. Juhul kui protokollis esineb uusi puudusi, või vastuväiteid, siis oleneb protokollitõendusväärtus puuduste või väidete kaalust - otsustaval asutisel jääb puuduste või väidete suhtes õigus hinnata nende kaalu ja selle alusel hindab protokollitõendusjõude. Ülevaatusprotokoll esineb meil õiguskaitse menetluses õige laialt. Eriliseks juhuks on - kui tollimenetlust vaadata - tollimaks toimub reviddeerimise teel. See aga eeldab vaatlust ja seetõttu leiame osiseid protokollis, mis näitavad ülevaatus tulemusi. Revideerimise akti juures ülevaatus tulemused moodustavad tähtsama momendi maksustamisest ja tunnistajate küsimus ei tõuse üldse ülesse. Nende sihttollialal on seega hoopis teine - maksu kindlaks määramine.

dd) Ametlikult nõutud teadaanded
3-ilt isikult.

Kirjalikke teateid on õigus nõuda inspektoril ja peakomiteedel. Neid kohustab päleselle andma Maj.Min.määrustega. Nende õigsus ja täpsus on kontrollitav ja karistatav. Küsitlused ei puuduta seda isikut otse, kellelt andmeid küsitakse. Nad on usaldatavad seni, kui pole neil vastolu või ei tõenda maksukohuslane nende ebatäpsust. Pole tarvis tõendusit nende arvestamiseks, kuid motiivis peab avaldama põhjus. Veendumus peab aga siiski olema põhjendatud. Usaldatavuse veene on nendest endast tingitud. Teated 3-ilt on meil maksu-süsteemis olulisemaid (äri-, tulu- ja maksudes).

ee) Ärikirjavahetus.

See tõendus ei pidestu kuidagi ametliku momendiga. Siin võivad kirjad asutiste vahel esineda. Kui küsimus (kiri) on erinevate ülestõstmist, siis võib arvata, et nad pole esitatavad vaid selleks, et neid esitada ametasutisele. Pääle vaide esitamise

30

se nende ilmnedes on nende tähtsus muidugi problemaatiline. Nende kontrollitavus liisandab neile väärtust. Nende kaalu tõestamiseks on raamatu vaatlus, kust kiri pärit. Sellasel korral on ülevaatus protokollitõendus.

ff) Äriraamat.

(Maj.teadlasile teem väga soovitatav diplomitõeks, sest aine on üldiselt läbitõetamata. Ärielus tõendamisel aga omandab ta olulise tähtsuse. See on jällegi küsimus de lege ferenda). Ettevõtte äriraamatud on tõendiks äriettevõtja enda maksustamiseks, kuid omavad jõu ka teiste maksustamisel. Tõendav jõud kuulub talle siis, kui on peetud korralikult ja täpselt. Ta peab sisaldama kõik sissekanded, mis tingitud äritegevusest, et ka näitab tõelist käibet. Ta ei tohi sisaldada vahelepardud lehti, kustutusi, kaapimisi, vigade parandusi. Täpne äriraamat seega peab näitama sissekandeid, et tõestaks ärikäiku. Ta täpsus peab selguma revideerimisel. Revideerimiseks puuduvad meil eeskirjad. (Saksas on see aga väga täpsete eeskirjadega korraldatud). Revideeritud ja korrasleitud äriraamat peaks maksustamisel omama vääramatut tõendusjõudu kõigi asjaolude suhtes, mis talt selguvad. Vigade puhul jõud nõrgeneb, kuid täielikult ta ei tohiks kustuda (nagu meil), sest viga peaks olema ravitav. Kui viga on parandatav, ta ei eeldata alati kuritarvlikke sihte ja äriraamat peaks sel korral tõendusvahendina arvesse tulema. Seda pole ta aga juhul, kui viga ei saa ravida ja on kuritarvituslikke sihte. Meil aga esineb praksis, millel pole loogilist alust. (Viga tühistab igal juhul). Püsiv kontroll äriraamatu üle võib olla ka teiste riigiasutiste poolt. (krediit- ja kindlustusasutiste suhtes). Need raamatud peaks evima vääramatut tõendusjõudu. Kui viga on ravimatu, kas saab raamatut

31

õkaitse menetluses kasutada? Peaks saama -
kohuslase kahjuks igal juhul, mitte aga
3-da isiku kahjuks.

2) Esemed.

Iga ese tõendab oma enda omadusi, asetu-
tust ja olemist. Sääli, kus vajalik maksus-
tamisel selgitada küsimusi asjadega pides-
tuvail asjaoludel, tuleb neile vaadata kui
tõendusvahendile. Eriti tolli- ja aktsii-
si alal võib ese olla tõendusvahendiks.
Ka põhiärimaksu alal võib see küsimus esi-
neda. Vaidluse lahendusel on oluline eseme
vaatlus.

3) Tunnistajate ja asjatundjate seletused.

Tunnistajana esineb isiklikult tülist
mittehuvitatud isik, kes isikliku vaatluse
või tegevuse tõttu teab asjaolusid, mis
olulised tüliküsimuste lahenduseks. Tunnis-
taja seletuse tõendav tähendus on tema
seletuse selgusest, täpsusest ja täsmalik-
kusest, samuti sellest, kuidas need tea-
ted omandanud. Tunnistaja seletuse tõen-
dusväärtuse otsustab asjaotsustaja oma
veende järgi. Millalgi aga ei tule ar-
vestada tunnistaja arvamusi, vaid teadmi-
si. Ebaõige tunnistuse andmine on karis-
tatav. See toimub aga õkaitse menetluses
õige harva. (Kaks inimest võivad näha
ju asju hoopis erinevalt, äritamiskraad
muundab tajumisvõimeid).

Sagedamini leidvad kasustamist asjatund-
jad, kes avaldavad oma arvamusi küsimusi,
mis nõuavad orialalisi, tehnilisi teadmu-
si. Ta peab sooritama oma ülesande erapoo-
letult, hääs usus - bona fide, ebaõiglus
on karistatav. Ta annab oma seletuse suu-
sõnal või kirjalikult. Ta ei esine aga tun-
nistajana, sest ta avaldab oma seisukoha
antud, esitatud tõendistele. (Ta ei tohi olla

andmete andjaks). Asjatundjate abil ei saa mää-
rata arvuliselt hinnatavaid maksustusaluseid
(küll aga tollialal, kus tuleb arvesse es-
se). Asjatundja arvamust saab kasutada ainult kind-
la teate kohta. Tõendusväärtust otsustab asja-
otsustaja seesmise veende järgi.

4) kohalik ülevaatus -

ta esines juba ülevaatus protokolli juures.
Ülevaatus lastakse tavaliselt kaudselt (ala-
mate asutiste poolt) sooritada. Kuid vaide la-
hendamisel maksu- või tolli inspektor võib ko-
halist vaatlust toimida.

5) Tunnustamine.

Võetakse tagasi oma väide (confessio). Ta
võib erandlikult esineda. Kui ta esineb tingi-
musteta, kaob sisuliselt vaidlus ja ametasutu-
se kohustused lõpevad. Kui aga on seatud tingi-
mustega, on menetlus suunatud tingimuste lahen-
dusele. Peame eeldama, et küsimusega seoses on
need tingimused. Siin MKS § 90¹ ütleb, et kae-
beasutis peab ametvoliliselt kindlaks määrama
maksustusalused ja võib seda teha ka vastu
taotleja huve (tema kahjuks). See on omapära-
ne seisund - kaebeasutis on maksumäärajaks.
Loogiliselt võttes tunnustusele tuleb nii suh-
tuda, et ta tuleks kohuslase kasuks. Praksis
selle kohta pole veel süvenenud.

6) Tõendamiskohustus.

Teda ei tule võtta mitte nii formaalselt kui
tsiviilprotsessis - siin on ta rohkem taotlus
materjaalses mõttes, kuigi esineb ka moment
formaalses mõttes. Kohustusmoment seisab prot-
sessipoolle ülesandes esitada asja objektiiv-
seks otsustamiseks vajalikke andmeid. Ametko-
huslikkuse põhimõtte nõuab kõigi vahendite raken-
dust objektiivse tõe saamiseks, eriti juhul
kui on võimalus asutusel hankida võimalikke
andmeid. Siin esineb ta paralleelselt kohusla-
se tõendustega. Kuigi asutis taotleb objektiiv-
selt õiget otsust, on kohuslasel sundus täita
seaduse poolt pandud ülesanded, mida ta ei saa

veeretada ära. Ta võib selle mittetõendamise tulemusel kaotada protsessi ja selle eest ei saa teha vastutavaks asutist. Asutis, täites oma kohustusi täpselt, ei saa vastutada tõenduste lüüalldsuse eest objektiivse töö saavutamiseks. Asutis hoolitseb vaid niipalju, kui see tema veenete kohaselt osutub vajalikuks objektiivseks käitumiseks, mitte kohuslase huvide kaitseks. Võib väidata, et tõendamiskohustus eelpool loodud reservat loomidega langeb kohuslasele nende vahenditega. Nende mittekasutamine ohustab kohuslase õkaitset ennast. Siin otsus võib tulla ainult kooskõlas toimingus leiduvate asjaoludega, mitte tingimatult kohuslase kahjuks.

B. Õiguskaitse menetluse käik.

§ 10. Õiguskaitse menetluse käik vaide puhul.

1. Vaide esitaja.

Vaiet on õigustatud esitama kohuslane, trahvikorraldise puhul trahvitu - mõlemal juhul ka vastutajad maksukohuslase eest. Maksukohuslane avaldub juba korraldisest endast kuna nad peavad alati sisaldama isiku nime, nimetu korraldis muutub kehtetuks. Vastutus sõltub aga kas seadusest või õiguslikust toimingust. Näit. kinke-maksu juures on kingi saaja seaduse puhul. Maksutähtaja pikendusel võib võtta vastutuse endale käemees - õigusliku toimingu põhjal. Seaduslik vastutaja võib alati vaiet esitada. Tema legitimatsioon rajaneb seadusel, muu isik võib aga ainult seaduse põhjal vaiet esitada. Vaidest peab selguma, kes vastutab.

2. Vaide esitamise tähtajad.

Üldiseks tähtajaks on 2 nädalat arvates päevast, kui sai teada otsuse. Tähtaeg lõpeb viimase nädala sama nimelisel päeval, mil korralduse sai. Postile panekul arvestatakse postile paneku päeva. On erandeid - tulumaksu alal - tähtaeg 1. augustiks, kui korraldis anti kätte enne 1. juulit või 1. juulil. Kui aga pärast se-

da tähtaega, siis on vaide esitamise tähtaeg 2 nädala pärast - tuleb aga arvata, et soodustus seisab ikkagi selles, et kui tähtaeg lõpeb enne 1. augusti võib kasutada vaide esitamist ka 1. aug.-i. (Kui võrrelda § mis vaide esitamisega seoses, siis isegi Riigikohtu tegeluses on tahetud kitsendada seda küsimust vaide puhul, kaebuste puhul aga kui korraldis antud õigel ajal, võib esitada, mil tahab, kui aga päale 1. juulit, siis nagu oleks kitsendus). Alal on see loogilisem - kui korraldis on antud - tähtpäev 15. juuliks, pärast 1 kuu jooksul. Kuu viisi määratud tähtpäev lõpeb sama numbriga päeval, millest hakati arvama tähtaega. Kui tähtpäev langeb aga sellasele päevale mida pole, (31 langeb näit. 30. või veebruarile) siis arvestatakse selle kuu viimane päev tähtpäevaks. Puhkepäeva puhul arvestatakse järgmine tööpäev. Ainult tähtajaks esitatud vaidel on kohuslik jõud, teda võetakse arvesse, teistel üldse mitte. Võib ainult taotella tähtaja pikendust. See on võimalik siis, kui: a) on viivitus tingitud ametnikest või nende süütegudest, b) kui korraldis anti isikule, kes polnud õigustatud seda vastu võtma, c) kui korraldist kätte ei saadud anda - on jäänud seetõttu postile või asutusse või d) kui on viivitus tekkinud ettenägematuist takistustest (vis maior). Palve tähtaja uuenduseks tuleb esitada 2 nädala jooksul. Otsustab inspektor, eitava otsuse korral võib esitada edasi peakomiteele. Inspektori otsust palve puhul ei tule lugeda suvaliseks. Inspektor võib ainult selgitada asja formaalset ulatust. Kui tähtaeg on õigustav uuendamiseks, siis tuleb ka uuendada. Muidu ähvardaks juba õiguskaitse.

3. Vaide esitamise kord.

Võib esitada kas: 1) isiklikult, 2) 3-da isiku kaudu või 3) posti teel. Vaidet trahvi asjus võib esitada koos maksukorralduse vastu. Vaide esitatakse selle vastu, kes andis korraldise. Tollimaksu juures vaide tuleb esitada tolliinspektorile. Kui on saadetud vale kohta vaide, võib asutis ta isikule tagasi saata või

33
ka õigesse asutisse saata - sel korral loeb sisseantuks päevast, mil asutis selle saatis või posti pani. Ebäõigele asutisele vaide esitamise korral tähtaja pikendust ei saa.

4. Vaide vorm.

Vormiliseks momendiks on - vaide peab olema kirjalik ja kandma isiku allkirja. Et allakirjutada vaidele, peab isik olema õigus- ja teovõimne. Selle üle otsustab asutus vastavate tsiviilseaduste järele. (Eriseadusi siin pole). Võib allakirjutada ka volinik, kelle võimupiidrid laiemad, volitust võib anda päale notari ka valla- ja alevivalitsus. Volitust võib anda ka kirjaliku tõendusega asutisele või suulisega asutises. (protokollitakse). Sisulised momendid on ka quasi vormilised - peab selguma 1) missuguse otsuse vastu, 2) mille vastu vaieldakse, 3) mida palutakse. Ainult sisu edasiandmiseks ei nõuta vormikohastust, vaid ta peab ainult ilmnema sisust - see on sisuparitamatus. Kas vaide peab olema ka motiveeritud? Ei tarvitseks olla, sest asutis saab ju eelpool toodud küsimuste alusel ülevaate põhjustist. Sisuliselt on see põhjendus aga paratamatu, kuna ta on isiku enda huvides toimuv. Seetõttu tuleb esitada ka tõendusi, mis võimalik saada ja teistest teatada.

5. Vaide selgitamine.

Kui vaide otsustab teine asutis, kes vaide vastu võttis, peab vastuvõtja asutis vaide edasi saatma kogu materjaliga otsustajale. Otsustaja peab selgitama, kas piisab materjalist otsustamiseks, kui ei, hangib andmeid eelpoolmainitud korras. Ta kasutab siin täpselt samuti õigustlike vahendeid, kui vaidepõhjustaja asutis. (Siit on ka erandeid - inspektor kasustab teiste andmeid). Maksuinspektor võib nõuda teateid maksukohuslaselt, 3-ilt, asutusilt, krediitasutusilt Maja.Min-i loal - 2 nädala kestel. Teated antakse suuliseltki. Teadete mitteandmine on karistatav. Ei karistata sugulusside-mete, hoolealususe, teenistusliku, arst, advokaat riigiteenijail salajasuse huvide kaitsel

jne. Inspektor võib ka kasustada ülevaatusi ja asjatundjaid. Ta peab lähtuma andmete kogumisel samust põhimõttest, mis enne - lähtub erapooletult nii riigi kui isiku huvidest. See kohustis asutusele on reserveeritud erandiga, et ta võib seda kõike siiski saavutada ainult bona fide. Erilist märkimist väärrib, et inspektor peab juhul, kui ta märkab, et puudub tõendus vaide avaldaja huvides, seda teatama vaide esitajale, et see võiks neid esitada. Sellane moodus on meil vähe rakendust leidnud. Küll aga välismaal. Kui aga vaide esitaja jättis meelega mainimata, siis pole sellist menetlust vaja. Inspektor võib kõrvaldada tõendusi, kui asi on enesest selge või on vale tõendus (seadusevastased). Võib seda tagasilükkamist võtta aluseks kaebuse esitamisel.

6. Vaide otsustamine.

Vaide otsustaja otsustab asja kõigi kogutud andmete põhjal arvestades riigi kui ka üksikisiku kasuks tulevaid asjaolusid. Ta pole seotud talle esitatud tõendustega. Kui ta enne oli fiskaalne asutis, siis nüüd muutub ta juba kohtulikuks. Andmed, mille põhjal otsustatakse, peavad olema usaldusväärsed ja seda mitte ainult tema veenetes, vaid ka järgnevas kaubeinstantsis. Ta peab suutma näidata usaldusväärtust. Vaide otsustus on raske juhul, kui hinnatakse kaudsete andmete puhul. Ei tohi hindamist võtta kui kohuslast kahjustavalt, sest teatavad isikud ei saa lihtsalt oma maksustusalust tõendada ja seetõttu ongi kasustatav hindamine, peab aga olema reserveeritud vaide esitamise õigus. Kui pole pahatahtlikkust, peab arvestama isiku vastuväiteid. Eriti võrreldamete puhul ei tule neid tagasi lükata, vaid tuleb arvesse võtta sel määral kui nad pole tagasilükatavad vastuväidete poolt. Vaide otsustamine piirdub ainult küsimustega, mis toodud vaides, mit-

te laiemalt. Vaide otsustamine toimub ainult komisjones vaide esitaja faldatiivsel juuresolekul, muidu tagaselja-kantseleilikul teel.

§ 11. Õiguskaitse menetluse käik peakomiteedele esitatavate kaebuste puhul.

1. Kaebuse esitaja.

Esitajaks võib olla see, kelle vaide peale tehti otsus (nii maksukohuslane kui ka vastutaja). Kes valet ei esitanud (2-st), võivad esitada nüüd kaebuse. See on järeldatav seadusest - õiguspiire ei või siin kitsendada. Vastutaja võib ühineda kaebusega ka hiljem, kui ta pole esitanud ei valet ega kaebust. Seda võib teha ka maksukohuslane.

2. Kaebuse esitamise tähtajad.

2 nädalat, arvates otsuse kätteandmise ajast. Uuendus tähtajas toimub nii nagu vaide puhul, inspektori kaudu ja peakomitee otsustab.

3. Kaebuse esitamise kord.

Täpselt sama kui vaide juures. Võib esitada: 1) ise, 2) 3-as isik, 3) posti teel. Antakse kaebus sellele, kelle otsuse vastu kaevatakse. Kui esitatakse kaebus ilma vaidega, loetakse kaebus olevat vaideks. Kui kaebus on esitatud ebaõigele asutisele, siis avaldub sama kord, mis vaide juures. Kui kaebuses pole märgitud kaebaja nimi ja elukoht, asutis kelle otsusele kaevatakse ja mille päale kaevatakse, siis nõutakse kaebajalt nende puuduste kõrvaldamist. Kui nimi ja elukoht kaebes puudub, kuid see on selgust toimingust, pole kaebuse edasi saatmine takistatud. Kui aga 2 nädala jooksul pole teisi puudeid kõrvaldatud, ei saa kaebust edasi saata. Võib ka uue kaebuse esitada.

Trahvikorraldusele saab kaevata koos kaebusega maksustus korraldusele. Kaebus esitatakse maksupeakomiteele maksudeval. päädirektori kaudu. Lisatakse seletused. (kelle otsusele kaevatakse, ka direktor võib omalt poolt seletusi lisada). Tähtis on, et kaebuses võib tuua ainult

neid taotlusi esile, mis esinesid vaides. Muid küsimusi üles tõsta ei saa.

4. Kaebuse vorm.

Kui vaides vorm oli vaba, on kaebuse vorm karmim. Peab olema kirjalik ja kaebaja allkirja sisaldama. Peab veel sisaldama 1) kaebaja nime ja 2) elukoha (need on tingimuselt fakultatiivsed tingimused), 3) asutuse nimetuse, kelle pääle kaevatakse, 4) missuguse otsuse vastu ja 5) kas terve otsuse või osa vastu, 6) mida soovib, 7) taotlused ja asjaolud, millega põhjendab oma kaebust. Asutuse nimetus ja otsus on kategoorilised nõuded; kui neid ei rahuldata, kaebus ei saa käiku. 3 viimast punkti on fakultatiivsed kaebuse käik pole takistatud - nende ärajätmistulemus on aga, et otsustaja asutis võib kaebuse lugeda põhjendamatuks ja alusetuks ning jätab ta kõrvale. Need nõuded on seega paratamatud kaebaja enda seisundilt - kuigi kaebus otsustusele võetakse, läheb muidu kaebus tühja. Kaebusele tuleb esitada tõendusi lisaks või näidata neid, mida lisada ei saa.

5. Kaebuse selgitamine.

Kaebuse saabumisel maksupeakomiteesse määrab esimees ettekandja - ühe alalise liikme. Tollipeakomitee suhtes pole selgust - varem oli, et selleks peab olema alaline liige, neid nüüd aga uues seaduses pääle esimehe pole. Võib arvata, et seega esimees ise siin on ettekandjaks või määrab kollegi. Ettekandja küsimus on oluline. Ettekandja peab otsustama, kas kaebes esinevad tõendused on küllaldased objektiivseks otsustuseks. Kui on vähe tõendeid, peab ta püüdma jõuda selgusele andmete ärajäämise põhjustes. Kui ta leiab, et tõendused on mitteküllaldased või puudulikud ja leiab, et kaebaja pole selles südi, võib ta nõuda peakomitee esimehelt, et see nõuaks täiendavaid andmeid - seda võib nõuda kaebajalt endalt, maksuasutuse silt, riigiomavalitsusasutuse silt või nende kaudu. Kui aga täiendavaid andmeid pole vaja, või nad on saanud ja ettekandja nende suhtes oma

35
seisukoha võtnud, lõpetab esimees selgitusmenetluse ja algab otsustusmenetlus. Peab teatama otsustamisest 3 päeva enne kaebajale. Aga selgitusmenetlus kestab ka peakomitees - võidakse anda seletusi, täiendavaid tõendusi, ka maksupeakomitee võib hankida andmeid 3-ilt, kuulata üle tunnistajaid ja asjatundjaid. Võib ka asja arutamist edasi lükata uute asjaolude ilmnemisel. (Seaduses küll on öeldud, et seda võib teha ainult kohuslase palvel, kuid peame arvama interpretatsiooni korras, et ka peakomitee seda teha võib). 1) peakomitee pole seotud esitatud tõendustega, vaid otsustab ise andmete hankimise ulatuse 2) andmete hankel ta teotseb objektiivselt, kogudes andmeid nii riigi kui maksukohuslase kasuks. Ta sihiks on objektiivselt õige otsuse taotlus. See põhimõte on eriti õigusteadlasile oluline (advokaadi ülesanne teataval määral samane kohtunikule).

6. Kaebuse otsustamine.

Kaebus otsustatakse ainult otsustaja poolt, avaldatakse asjaosaliste juures olles. Otsus toimub häälteenamusega. Peakomitee otsustab kõigi kogutud andmete järele. Ta hindab neid oma veendumuse kohaselt. Veende objektiivne alus peab selguma motiividest. Ainult veende kujundamisel pole peakomitee seotud mingite eeskirjadega. Seaduse järgi peakomitee peab ametkohuslikult kindlaks määrama maksustusalused.

Muude küsimuste otsustusel tuleb oletada, et peakomitee võib teotseda AKK (Administratiivkohtu korra) järele. Ta selle alusel võib: 1) jätta kaebuse tagajärjeta 2) otsuse tühistada osalt või tervelt, 3) kirjutada ette, et asutus hoiduks, loobuks sellest ettevõtmisest. Arvatakse, et maksustusalus haarab kõike - ei saa aga tõlgendada terminoloogia vastu - seadus ise määrab siin maksustusaluse mõiste - seega mõiste on pretsiis ja ei saa teda laiendada sellaselt. Siin on teooria ja praktiga seega kooskõlas.

Maksustusaluste määramisel pole maksu peakomitee seotud temale esitatud andmetega ega

36

isegi väidetega. Ta võib otsuse aluse laiendada kaugemale isegi kaebuse taotlusest. Ta võib otsustada ka maksukohuslase kahjuks. Maksukohuslane sai kaevata ainult ulatuses, mis oli piiratud vaidega. Peakomitee aga ei pruugi seda arvestada, ta võib küsimust palju laiemalt võtta. Õiguskaitse organina peakomitee saab lahendada küsimusi 2 poole vahel ainult objektiivselt 3-dana. Kui ta astub välja neist piirest esineb ta juba maksumäärava organina ja see moment tumestab peakomitee apellatsioonilist instantsi. Seega siin pole tegu enam põhtõiguskaitse taotlusega, vaid lisandub adm. funktsioon. Kui küsimused nõuavad pikemat otsustamist (selgitusmenetlus on lõppenud) võib peakomitee edasi lükata otsuse kuulutamise, teatades aja, mil otsus kuulutatakse. Maksu peakomitee (administratiivne kohtuasut.) peab eelkõige lahendama, mis käesoleva asja otsustamisel on olulised.

Eelkõige tuleb lahendada ametkohuslikult. Võib aga ka menetluse seisma panna, kui seda otsustab juba kompetentne asutis. Kohuslane ei tohi säälijuures kannatada saada, sissenõudmine tuleb panna seisma.

§ 12. Menetluse käik ümberotsustamist taotluse puhul.

1. Ümberotsustamise taotleja.

(See tuleb ainult MKS esile) Ümberotsustamist võib taotella nii 1) maksukohuslane kui 2) maksuvastutaja.

2. Ümberotsustuse tähtajad.

Esitamise tähtaeg on 2 kuud, arvates uute asjaolude ilmnemisest, tagaselja toimunud otsuse teadasaamisest ja selle kriminaalkohtu otsusest, mille põhjal akt või tunnistus tunnistatud valeks. On küll ettenähtud aktsiisi- ja tolli alal 3 a. muidu

3 a tähtaeg. Tegelikult tuleb rakendusele ainult 5 a-ne tähtaeg, tollialal pole seda korda viimistletud, aktsiisikorralduse juures eitatakse ümberotsustust taotlust üldse (maksustuskorrald. rakendust).

3. Ümberotsustamise esitamise kord.

Palve ümberotsustuse algatamiseks tuleb esitada selle asutise kaudu, kelle otsuse ümberotsustust taotellakse. See saadab siis palve edasi otsustajale.

4. Palve vorm.

Peab märkima millise otsuse või selle osa ümberotsustamist taotellakse ja mis alusel, põhjusel. Ka peab selguma, kes palub ja mis asutiselt otsust tahetakse. Ka allkiri peab olema. Palvele peavad olema lisandatud tõendused, mis näitavad: 1) ümberotsustuse sisulist õigustust ja 2) tähtaegade seaduskohasust. Siin peab lisandama, et tõendused tulevad igal juhul lisada, kuna asutise ametkohuslik tegevus on piiratum kui muidu. Tuleb lisada ära kirjad palvest ja tõendustest maksudevalitsuse jaoks.

5. Palve selgitamine.

Palve selgitamine toimub toimingus leiduvate materjalide alusel.

6. Palve otsustamine.

Palve otsustamine nii peakomitees kui Rkohtus toimub tavalise kaebe menetluskorra kohaselt. Otsustaja (inspektor) otsustab ainult asja ümberotsustamisele võtmise. Kui see tehtud, otsustab juba algeline instants sisuliselt. Sisuline otsustus toimub tavalise menetluskorra järel. Erandiks on, et sisuline otsustaja võib jätta palve ümberotsustamata, kui sellega maksumäär muutub alla 20 Kr. Seadus siin ei ütle, kas saab kaebust esitada, võib arvata; et saab.

Õiguskaitseoline otsus.

§ 13. Otsus vaide puhul.

1. Otsuse ulatus.

Otsusega lahendatakse algatatud vaidlust. Seega leiab lahendust ainult vaides algatatud küsimusi samas ulatuses. Muud küsimused ei tule üldse kaalumisele. Peab arvestama selles ulatuses 1) seaduse rakenduse ebaõigusega 2) faktilise asja ebaõige määriteluga, 3) suvaõiguse väära käsitleluga. Kui näit. vaides on esitatud vaid üks neist küsimusist, siis peab asutis neid siiski lahendada seoses teistega ametkohuslikult. Seaduses on see nii määratud. Meie praksises on püütud viia laiemale vaide rakenduse ulatusest. Arvatakse, et otsustaja asutis võib vaide võtta ülesse terve vaide ulatuses. See seisund pole kooskõlas MKS põhialustega. Kui asutis leiab olevat selle küsimuse mitteküllaldase või avastab muid puudusi, ta võib ise siis ainult ümberotsustust taotelda.

2. Otsuse sisu.

Sisult otsus võib jätta vaide tagajärjeta või rahuldada osaliselt või täielikult. Igal juhul peab uus otsus vormiliselt asendama endise otsuse. Endine otsus tühistub, kuid tal jääb siiski veel sisuline tähendus. Nimelt kui vaide oli suunatud kogu korraldise vastu, siis uus otsus annab täielikult uue sisu kohustusele. Kui vaide puudutab vaid üksikuid osi korraldisest või rahuldab ainult otsus osaliselt, siis evib vana otsus tähendus, et uus otsus peab sisuliselt arvestama endise korraldise muutumatute osistega (Mulle oli maksustusalus küll näit. õieti määratud, aga perekonna seisu arvel polnud õigesti maha arvatud. Kui nüüd hiljem otsustati,

jäi maksustusalus endiseks). Seetõttu pole selge seaduse väljendus, et endine otsus tühistub uue korraldisega - võetakse siiski osad sisuliselt üle. Püsima jäävad ka kindlustused - seda ei ipso. Vastav asutis peab selleks vastava korraldise tegema, et kindlustused ära langeks.

3. Otsuse vorm.

Otsus vaide puhul evib täpselt samavormi, mis esialgne korraldis, arvatud välja korraldis tolli maksu alal, kus ta ei tarvitse jälgida tollirevisjoni akti. On maksukorraldis ja tollimaksukorraldis. Esimene sisaldas tegija, otsuse kuupäev otsuse peale jne. (vt. seaduses), trahvikorraldis pidi määrama - trahvi otsuse vormi, määr, aja, kellele määratud, protokolli nr., seadus mille alusel, trahvi summa, tasumise korra, tagajärje kui ei teosta, kaebamiskorra. Pääle selle peavad mõlemad otsused sisaldama nime, kelle kohta ta käib ja on kirjalik. Vorm tuleb ainult kohaldada, mitte üle võtta.

4. Otsuse jõustumine.

Kui otsustaja on inspektor, võib kohaldada otsustamisel sätet, et otsust võib muuta kuni otsuse kätteandmiseni kohuslasele. Sellest pääle ta jõustub - on kohustav mõlemale. Otsuse tegemisel kollegiaalse asutise (maksukomisjon) poolt prof. Vaabeli arvates ei saaks muuta otsust, vaid tuleb jõustunuks lugeda otsustaja suhtes otsustuse lõppemisega, kohuslase suhtes aga selle teadastamisega. See on siht, mille poole püütakse - komisjoni koosseis võib muutuda ja otsus erineda. Otsuse täitmisele asumine toimub erinevalt. Otsus vaide puhul maksumääramise asjus toimub pääle otsuse kätteandmist, kaebuse hilisem esitamine ei evi olulist tähtsust otsustusele. Enne kaebe tähtaegasse sisse tavaliselt nõudma ei hakata. Otsus trahvi puhul võib tulla täitmisele alles siis, kui maksu tähtaeg mööda. Kui aga on esitatud

kaebus trahviasjus, siis ei tule enne, kui maksudeval. direktor on otsustanud.

Otsus vaide puhul pole lõplik, vaid kaevatav - tolli- või maksu peakomiteele.

§ 14. Otsus kaebuse puhul maksu- või tolli-peakomiteele.

(MKS põhjal).

1. Otsuse ulatus.

Arvatud välja maksustusaluste kindlaks määramine, kus otsus võib ületada taotluse, on otsus piiratud taotlustega, mis esitatakse kaebuses.

2. Otsuse sisu.

Maksustusalused on maksupeakomitee kohustatud oma otsuses kindlaks tegema ametkohuslikult. Kui taotellakse aluste kindlaks määramist, seadus ütleb: maksustusaluse peab selgitama ametkohuslikult peakomitee, võib nii suurendada, kui vähendada aluseid. Millal võib peakomitee tegeleda aluse kindlaks tegemisega? Võib asuda maksustusaluse kindlaks määramisele vaid siis, kui oli selle sihi kohane taotlus esinev kaebuses (see on prof. Vaabeli tees). Niipea kui ütleme, et ükskõik mis kaebus läheb maksupeakomiteesse, siis võib maksupeakomitee teha, mida ta tahab. Eeltoodud teesi puhul ta seda aga ei saa. Kui ma palusin ainult maksustusalusest maha arvata, siis ei saaks juurde panna. Muude juhtude kohta pole seaduses juhtnööri. RKogu Üldkomisjoni protokollis avaldub selles suhtes arvamus, et võib kas rahuldada kaebuse täielikult või osaliselt või jätta kaebus rahuldamata, või tühistada otsus ja ise otsustada või saata tagasi otsustamiseks vastavale asutisele. Formaalset ei ole takistusi selle nõude täitmiseks.

3. Otsuse vorm.

Otsus on tingimata vormiline akt. Tuleb märkida istungi aasta, kuupäev, osavõtjad: esimees ja liikmed, asjaosaliste nimed ja nende esindajad, otsuse sisu. Otsus kannab otsustajate (esimehe ja liikmete) allkirju, otsus peab olema motiveeritud. Kätte antakse ärakiri otsusest, mitte otsus ise.

4. Otsuse jõustumine.

Otsus on siduv mõlemale poolele pärast kuulutamist. Kui otsustajaks on kollektiivne koosseis, otsus tehakse siis, kui kuulutatakse (Kui oli maksuinspektor, siis jõustus kui kätte andis, kuna enne seda võis ta muuta). Otsuse tegemist võib edasi lükata - aga kuulutamise ja tegemise koosolek peab olema korraga. Edasilükkamine pole otsuse tegemine, vaid asja arutamise edasilükkamine. Täitmisele tuleb päale motiveeritud otsuse kättesaamist 1 kuu kestel. Ta on kaevatav nii vormilisil kui sisulisil kaalutlusil. Võib kaevata Rkohtusse 1 kuu jooksul. Kaevata võivad need, kes kaebasid (asjaosalised) ja ka vastutajad. Kaebuse esitamine. Rkohtusse ei peata selle täitmist, vaid ainult Rkohtu otsusel võib seda peatada.

§ 15. Otsuse kättetoimetamine.

Otsus toimetatakse kätte harilikus korras postiga või Ad. men. seaduse eriliste eeskirjade kohaselt. Posti kaudu saadetakse kas lihtsaadetisena või väljastusteteta tähtkirjadena, loetakse väljaantuiks posti laialikandmise kohis 5 päeva möödumisel, mujal 10 päeva jooksul.

-oOo-

Soovitav on lugeda eksamiiks eriti riigilae-nude osa, üksipuha milliseist õpikuist - vene keeles Oserov

Walter Lotz - Finanzwissenschaft. II Aufl.

Meisel ja Gerloff - Handbuch der
Finanzwissenschaft.

Tegelikult raamatu võib valida oma soov-
vi kohaselt.

Juristidele on soovitatav peatselt ilmuv
prof. A.-T. Kliiman'i "Administratiivprot-
sess".

Vaatlusi maksundusajaloost.

Selles seerias puudutame 3 proble. kompleksi: 1) Riigi majapidamise ajaloolise vaatluse esemeid. Siin sialdub ka sissejuhatuskogu kursusse. 2) Finantssüsteemide areng skemaatselt, 3) Tähtsamaid sündmusi Eesti finantsajaloost.

Esimeseks küsimuseks on selgus metodoloogilises seisukohas. Ei saa kõiki meeles pida, kuid saab ometi teatavat süsteemi luua.

§1. Metodoloogilised alused. Riigi majapidamise mõiste küsimuse ümber keerleb kogu käsitlus. Lähtepunktiks peab olema ükspuha milline seisund, ometi peame jõudna riiklike taotluste suunas. (Sõna ülesanne pole soovitatav siin tarvitada, kuna ta sel juhul poleks ette nähtud, vaid momendil kerkiv). Taotlus nõuab kulutusi ja need eeldavad kulutuste katet. Milline ka oleks meie majandus süsteem, ükski neist pole loobunud arvestusühikust - rahast. See on kõigil mail tunnustatud ja on fiktiivvaade, et kulutuste tegemine tähendab raha andmist ja kulutuste kate - raha hankimist. Sellest punktist lähtudes võime asuda mitmele seisundile riigi suhtes. 1) Kas näit. üksikisikuna - nagu isik oleks riigi asemel - kui ma saan teatava rahasumma kodust, siis mis läinud, see on lõplikult läinud ja muud midagi. Selline on aga puht-tehniline vaatekoht, ent majanduslikult ei ole ta huvitav. 2) Võime asuda ka teisele seisundile - riiklikult organiseeritud majandusühiku seisund. See näitab hoopis teist perspektiivi. Võib küsida, kust tuleb summa; mida kulutusteks kasutatakse. See on ükspuha; kuidas teda hangitakse. Näeme, et riiklikud summad on saabuval maksundustuludest - siin vastutatu eelduseta nõutakse summe, sageli Finantsõigus c.

juhtudel, mis meie tahtest ei olene. Veel võib riik osa võtta majanduslikust operatsioonest, kus turg mitte ainult ei reguleeri, vaid etendab tähtsat osa. Riiklik interventsioon siin ei oma suurt mõju. Riik astub siin ka turule, vahel eelistatuna monopolidega jne. Nende kahe suhe on oluline. Veel on oluline Vene süsteem, mis haarab 1/5 maakerast, me ei saa teda silma paari vahele jätta. Siin on jaotuskvootega tegu. Riiklik võim määrab niipalju tarvitamiseks, kui ta heaks arvab. Osa antakse teistele aladel (riigi aparaat, kaitsev.) tegutsejatele. Selline kvooteline jagamine tuleb ikka samade inimeste käest, mis meilgi ja nimetused siin osa ei etenda. Ta tuleb töö tulemusena ühte tsentrumi ja ootab ühte momenti - kaitsetamist. Kord võivad summad minna palkadeks - siin läheb edasi teene alusel ja püsib majanduslikus ringkäigus. On ka teisi juhte - riik ehitab sildu - ostetakse seks puhuks ka materjali - seegi on tagasimineku majanduslikku ringkäiku teist teed kaudu. Summad, mis veerevad üle maj. ühiku piiride on kadunud talle. Siin võib olla 2 alternatiivi: 1) kas lasta summa väljapoole ilma positiivse kasuta (maj. suhtes näit. sootkondade maksud, palgad jne., saab ainult ideaalväärtust vastu) või 2) kaitsevääle ostetavate sisemaal mittesaadavate väärtuste eest maj. väärtuseks. Siit järeldub et fiskaalteooriad on viinud teooria selleni, et pole nähtud riigis majandusprobleemi, vaid ainult tasakaalu probleemi. See on vanema finantsseaduse oluline puudus. Vanem maj. teadus riigi suhtes tähendab ainult funktsioonide ülekandmist. Ta näitab ainult vastavate summade jaotust, ka näitab ta kulu, mis laseb absorbeerida rahvamaj. seisundilt. 3) Võime asuda veel kolmandale seisundile - võime astuda maailmajanduse ette. Sel juhul pole riigi majapidamises absorbeerimismomenti üldse. Siin osa, mis läheb üle teisele riigile, läheb jälle kuhugi mujale juurde. See seisund meid aga ei huvita, meie piirdume riiklikult organiseeritud rahvanaaj. ühikuga.

40

Siit lähtudes näeme, et millist kuju ka riiklikud ettevõtted ei kanna, põhimõtteliselt on oluline, kuhu need summad lähevad, mis üle kantakse.

Oleme piiritlenud maj. elu funktsiooni kirjeldusega ja sellest piisab. (Def-i pole siin vaja).

§ 2. Küsimusi riikliku majapidamise teaduslikust vaatlusest.

a) Riigimajapidamist käsitlevad normistikud.

Kui elus tegelda kas või korteri ja elatise ülalpidamiseks vajalike summadega, siis kuigi me ei västitaks kirjalikke norme, püsib me südame sopis norm, mis keelab ebaratsionaalse kasutuse. Riigi juures aga näeme, et siin tegutseb grupp juhtivaid isikuid õigusnorme alusel - on küll suvalisuse piirid, ent omoti normide määritelus. Sellelt seisundilt on element - õiguslik normistik, mis reguleerib ka majanduselu korraldust. Normid aga on ainult kujutlusele rääkiv eeskiri. Meie aja õigusteadus vaatlleb normi koosseisu, teatud tervikliku süsteemi seisundilt. Kõik normistikus, mitte midagi väljaspool normistikku. Normistiku vaatlus piirdub normistiku enda sisu ja kehtivuse vaatlusega. Normistiku kehtivuse päämiseks võtteks on tekstikriitika. See selgunud, läheme alles sisu juurde ja vaatleme, millised sisud on olemas - tõlgenduse, analoogia mõistete loomine ja klassifitseerimise abil. See on kogu õigusteaduse ülesanne, see on tehniline printsiip. Muud ei ütle õigusteadus midagi. Meie vaatlusiln varem oli kõrvaldanud õigusvaate finantsteadusest - polnud õiguslikul vaatlusel sisu. Nüüd aga selgitatakse, et enam ei tule finantsteaduses loobuda õiguslikust vaatlusest. Kui aga võitlus on raugenud, siis kaldutakse liialdusse ja tahetakse õigustada ainult õiguslikku vaatlust. Peame aga arvestama ka teisi probleeme.

b) Riigimajapidamise majanduslik käsitlemine.

Suhtumise areng. Selle küsimuse areng on teravalt lahkus sammuud orimaades. Kameralistlik mõttevool püstitas retsepte selles, et riigile anda tulusid ja selles kuidas neid kasutada. See rets. andmine baseerus olustiku kirjeldusel. Sellest arenes välja Saksa keelkonnas finantsteadus (Finanzwissenschaft), mis aga midagi muud ei esitanud kui riigimajandusliku nimestiku ebajuriidilist ümberjutustust. Ta vaantles seda ajalooliselt seisundilt. Sarnasel juhul küsides, kuidas tekkis selline seisund, näeme, et pole riigi majapidamises substrakti, mis haaraks otse alasid maj-ses - on ainult statistika. Varem see aga puudus ja teda asendas seadus - arvati, et seadus asendab selle vaatluse. Tegelikult aga ei ütle seadus midagi selle kohta, milliseid mõjusid avaldab maksundus ja muu isikule. Finantsteadus oli analüütilist iseloomu kandev ja ta ei viinud osi koondamisele - sünteesile. Oli küll eraldi kirjeldatud kõik mittejuriidiliselt, kui ei leidunud sünteesi nende osade vahel.

Et turumehanism eeldas teatud seadusi, see on õige. Turuliiklusele võisid mõjuda takistavalt riigi vahetusegamised - näit. maksustus. Inglise klass. kool nägi siin takistust liiklusele ja teda huvitas see küsimus. Kõik need vaated on postulaatidele rajatud õpetused. Saksa keelkonnas olid vaid toored faktid, siin saame aga väga abstrahseeritud turupildi. Me ei tea kunagi faktilisel alusel, et esindatav oleks õige. Ometi Inglise kool lõi palju rohkem arusaamiseks kui Saksa kool. Õpperaamatust selgub nende koolide suur vahe - Inglise kool annab teatavad tööprintsiibid. Kui ühendada antud printsiibid faktidega, siis võib edukalt töötada. Seetõttu on Inglise kirjandus eelistatavam. Kuid Inglise kool ei lahendanud lõplikult küsimust.

Mõlemad koolkonnad ei piirdunud ainult

41
määritud momendega. Finantsala on praktiline ala, kus avalduvad otsesed huvid. Ta peaks kaasa aitama olustiku lahendusele. See sunnib teadusmeest politilisele mõtlemisele (teaduslikus mõttes). Koolkond tahtis anda järeldusi väljakujundamiseks. Saksa keelkonnade kirjanduse koolkonnas on tehtud suur hulk tööd - näitab, millised peavad ka nõuded olema. Postulaadid on ette nähtud vaid üksikute maksu-instituutide kohta. Inglise koolkonnas kujunenud seaduste alusel loodi postulaate. Need kandsid veel vähem üldist ilmet, kuna inglise koolkonna esindajaid huvitas ainult takistus turumehanismis. Peamiselt huvitas neid maksuküsimuse üksikasjalik korraldus. Kõik juhised olgu selged ja täpsad ja nad ei tohi segada turumehanismi.

Kirjeldus üksi ei saa aga anda lõppvastust, kuigi mõlemad koolid on annud mõndagi. Itaalia finantsteadus on jäljend neile koolidele, kuid ometi väga kaugele arenenud. Ka tšehhid on see teadus arenenud (Kaitzel?). ja Vene teadlased Oserov jt. tunduvad vast ainult epigoonidena.

Moodne vaade kõikjal on suundunud sünteesilisele tendentsile. Kirjeldusega üksi ei saavutata midagi. Turumehanismi vaatlusel postulaatide püstitamine üksi ei anna tulemusi. Peame jõudma sellele, et postulaate ka faktide najal selgitada. Enam konkreetsele vaatlusele just siirduski moodne vaatlus. See ei tohi piirduda aga ainult turuprobleemiga, kuna ta pole ainult puhtmehaanistlik olustik. Abstraktne kool tahtis näha inimest ainult tarbe impulsside mõjul teotsevana. Kuid isik esineb teiste seas - sotsiaalse ühikuna. Ta esineb sotsiaalses agregaadis, grupis. Need kihististe kuuluvused määravad ära isiku tegevuse. Nii Krulli vabriku tööline ei saa õlimagnaadiks jne. See mõjundab lõpmata suurelt ka majanduslikku suhet, seega maj. probleem on ühiskondlik probleem laiemas mõttes, mis suunab inimest tegevusele. Meie probleemiks on

milliseid suhteid üldse sotsiaalselt üles tõstetakse. Me peame vaatama, kuidas tootlusele ja tarbimisele mõjub maksustus üldse.

Kuidas läbi viia seda vaatlust? Empiiriliselt ei saa me tajuda riigimajandust, me ei jõua kõike faktilist materjali kokku võtta. Seetõttu on oluline vaadelda majandusliku funktsiooni avaldumist ja selleks vahendiks on eelarve. Ta on sünteetiliseks lähtepunktiks eriti uute meetodite kasutamisel.

c) Riigimajanduse ajalooline vaatlus.

On selge, et kuidas me ka ei konstateeriks riigimajapidamise funktsioone, ta ei annaks muud kui kitsa läbilõike. Aeg on selline, mida ei saa lõigata, sest aeg ei liigu katkedes, vaid pidevalt. Reaalpildi võimaldamiseks selline kunstlik lõige ei anna alust. Kui ajalisel on lõike tegu võimatu, siis ka sotsiaalne elu on tervik. Ta sisaldab kõik momendid, mida me tahame iseseisvaks teha. Reaalse pildi saamiseks peame võtma aega võrdlemisi terviklikult, samuti ühiskonda. Peame võimaldama sünteesi - sotsiaalne sidestus ja ajaline kontinuiteet. Säärasel juhul peame asuma ajaloolise vaatluse juurde. Ajalooline fakt on mõiste transkribeerimine, sest pole üldse puhast ajaloolist fakti; ta on meie positsioonilt erinev akt, mitte kvalitatiivselt. Maksustamine on alati sama, kas 1000 a. eest või nüüd. Seega meie positsioon määrab ajaloolise fakti ilme. Otsime mõistele sidestusi, kuni saame, meil on kasutada olevik ja sama mõiste alusel tahame minna tagasi niikaugele kui võimalik. Sellaselt seisundilt näib, et on vanemaegsel faktil samad alused kui nüüdisaja omalgi. Kui näeme erinevusi, siis on mingi muudatus toimunud, ajaloolised faktid on oma ilmet muutnud. Muudatusi sotsiaalseis fakes võimaldab jälgida ajalugu. See olgu ajaloo päämiseks ülesandeks. Inimene tahab kõike siduda põhjusega, miski asi peab tingima muudatusi ja muudatuse tagajärjel on

42

tekkinud teatav nähtus. Töö tulemused on väga hüpoteetilised! Me võime ajaloolist vaatlust mitmeti piirata (vt. Saksa ajal. kool). On vaadeldud ainult näit. ühte instituuti. Kui on mingi seadus, on see ainult ühtlane seadus. Kui me vaatleme aga erinevalt, siis partsiaalne ajalugu ei võimalda muud kui kirjeldust. Me peame seetõttu asuma riigimajapidamise kui terviku vaatlusele. Sellestki on vähe. Sotsiaalsed faktid on liitunud ja ainult sellise vaatluse abil me ei jõua nende suhtes selgusele. Nähtused muutuvad järjest, nii vormilt kui sisult. Peame arvestama majanduslikku muudatust ka sisuliselt. Ei tohi unustada, et ühe momendi muutumine on tingitud ka mittemuutuvaist momendest. Peab tegelema mõjujõududega, mis arengut esile toovad, on tõukejõuks, aga ka sellaseid momente, mis arendavad. Vanemal ajastul finantskäsiraamatuis me ei leia muid märkmeid, kui seadusandlusega seotud isikute vaatlust, nagu oleks see ideoloogiliseks aluseks. See pole üksnes meie erinevus, vaid terved ajaloolised koolid on samal seisundil olnud. (Kellel on huvi selle küsimuse vastu, soovitav Toynbee - "Story of history" 3. köites, I osa metodoloogiline ja näitab kui naeruväärne on arvata kõike sõltuvaks ajaloos inimtahtest). Inimese huviala on kujunenud ja instinktide alusel seob teda alati. Finantsajaloos ei tohi me kunagi jääda peatuma isikule, vaid minema tagasi sotsiaalsesse olustikku, mis kutsus esile muudatuse. Ühiskonna elus pole kindlat platvormi ja inimesed on oma huvides lahkuminevad. Põllumehele näit. dikteerib huvi tema eriala, kaupmehe oma jne. Võime kindlalt öelda, et finantsinstituudi kujunemisel on igal erisih. Olgu majanduskoordinatsioon milline tahes, ometi on huvide taotlemise võimalus ja kõik sõltub ühendamisest, mis mõjustab finantsinstituute. Arvestades veel sotsiaalseid fakte tervikuna, saame vajaliku ülevaate.

Finantsajaloos on vaja 2 asja: kirjeldada staatilises momendis ja kirjeldada arengut ajaloo, mitte ainult seaduste sisu, vaid tõelist rakenduse tulemust. Kirjeldame kogu olustikku, mis tingitud rakendusest. Arvestame arve kogu aeg, sest ainult arvu alusel saame ettekujutuse. Arengut saab kirjeldada etapiliste olustike võrdluse teel - areng seisab teisenemises. Kirjeldus ja selle, a koos võrdlus - need on 2 töö etapi. Nad aga ei võimalda veel kõiki, peame looma deduktiivset konstruktsiooni. Siin on tuletuste loomine, kuid liitub tihedalt kirjeldusega. See nõuab intensiivset mõtlemist. Uurimismaterjal. Vaatleme tagasi - on positsiooniline vahe mitte oluline - me konstrueerime vastavalt kaasaja vaatele. Esimeseks materjali koguks, mida peame arvestama, oleks kirjandus. Toonitades oleks, sest oletame, et kirjandus annab täpsa pildi kirjeldavast. Sel juhul on ta kõlbuline ajalooliseks materjaliks. Teda tuleb aga kasutada kriitiliselt, sest kirjutajaks on ikkagi inimene ja me ei tea tema objektiivset laadi. Vagneri teosed saksa ajalooost mõeldunud sajandi lõpul on äärmiselt subjektiivsed, kujunedes eriti Bismarcki politika õigusdamiseks (Wagner oli ise ka konservatiivne). Ta ei teinud rohkem, kui istutas teaduse rüüsisse Bismarcki programmi, ja seda võtta objektiviteedina, oleks suur vae. Saame sealt küll palju materjali, aga ka palju sihilikkust. Seetõttu me ei saa püsida finantsajaloos kirjandusel, vaid peame laiendama ka teisele allikaile. Seenõuab maj. poliitilise suundade täpsat teotsemist. On mitmeid huvilorganisatsioone, mis aitavad seda selgitada. Näüdisajal aitab sellele kaasa ajakirjandus ja me ei pääse mööda momendist teda arvestada. Seni pole meil mingit ülevaadet majandusest meil. Oli tähtsaid ajastuid - Strandmanni, Siis Teetsov-Sepa jne. Katse pole ajaloo

43
kunagi sooritata. Väikese riigi finantsajaloo efektid võivad olla suuremad kui suurtes riikides. Pole täpne ega õige, kui öelda, et ainult Sepp tahtis juhtida, vaid sotsiaalne olustik suunas sellele. Industrialiseerimise politika tõi kaasa 1927. a. tööstuse krahhi ja seoses sellega viis E. Panga reorganiseerimisele. Ta aga andis baasise elujõulisile tööstusile. Peale literaalsete allikate ja ajakirjanduse peab arvestama ka ametliku vormilise momendiga - seadusandlikud materjalid, mis samavõrra tähtsad. Statistilise materjali suhtes peab ütleva, et ta pole kriitikata võetav. Rahvastiku statistikas tuleb alati arvestada sihilike vigadega - püütakse olla tendentsikas. Majanduslikul alal on statistika võrdlemisi täpne, eriti meil. Teda võib võtta suure usaldusega, kuid ta pole küllaldane arengus, on kohati osad, mis ei ole omandanud tarvilist ilmet.

Eksamikava kasutusest.

Kavas on kasustatud eripaigutust, mida ei loenguid kuulama. ei tarvitse arvestada ega lasta end sellest eksitada. Aluseks jäägu ikkagi loengud, jaotused ei sega meid. §§ 12, 13, 14 on sisuliselt teisiti ümbergrupeeritud, kuna sisuliselt on nad esinenud mujalgi.

Tingimata tuleks aga lugeda osa mõnest õpperaamatust, eriti soovitatav oleks laenude osas - riigilaenudest.

=====oOo=====